

﴿١١﴾ سُورَةُ هُودٍ HÛD SÛRESİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hûd Sûresi 123 âyet olup 12. 17. ve 114. âyetler Medine'de, diğerleri Mekke'de nâzil olmuştur. 50-60. âyetlerde Arabistan halkına gönderilmiş peygamberlerden biri olan, Hûd Aleyhisselâm'ın hayatından bahsedildiği için sûreye bu isim verilmiştir. Yûnûs Sûresi'nden sonra inmiş olup onun devamı niteliğindedir. İtikada ait esasları, Kur'an'ın mucize oluşunu, ahiret ile ilgili meseleleri, sevap ve cezayı ve Hûd'dan başka, Nûh, Sâlih, İbrahim, Lût, Şuayb ve Mûsâ Aleyhisselâm gibi peygamberlerin kıssalarını ihtiva etmektedir.

الرَّكِتَابُ أَحْكَمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ 1

الرَّكِتَابُ e'lemû bi muradihi ve bi zalike. Âllâh CelleCelâlûhû muradına âlemdir, biz burada reyimizi karıştırmayacağız.

Bu bir kitaptır ki âyetleri (hüccet ve delillerle) muhkem kılınmış, sonra (akaid, ahkâm, mev'iza ve ihbarla) tafsil olunmuştur. Hakim ve her şeyden haberdar olan Âllâh-û Teâlâ tarafından inzal edilmiştir.

أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ 2

Bu kitap size ancak Âllâh-û Teâlâ'ya ibadet edesiniz için inzal olundu. Ben, size, Âllâh-û Teâlâ tarafından (sizi şirk ve isyanın ukubetinden) korkutan ve (imân ve tevhidin sevabını) müjdeleyen bir peygamberim.

3- وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ

Ve Rabbinizden mağfiret dilemeniz, sonra da O'na tevbe etmeniz için (nâzil olundu.) Eğer bu emir olunanları yaparsanız, sizi tayin edilmiş bir süreye kadar güzel bir şekilde yaşatır ve faziletli olan herkese kendi lütfunu verir. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin başınıza gelecek büyük bir günün azabından korkarım.

4- إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Dönüşünüz ancak Âllâh-û Teâlâ'yadır ki O, her şeye kâdirdir.

5- أَلَا إِنَّهُمْ يَخْتَفُونَ مِنْهُ إِلَّا جِئْنَ يَتَغَشَّوْنَ ثِيَابَهُمْ
يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

Haberiniz olsun ki münafıklar, ondan (Râsûl-û Ekrem Sallâ-lâhû Aleyhivesellem'den düşmanlıklarını) gizlemek için göğüslerini bükerek. Halbûki dikkat edin, hakkı işitmek için elbiselerini örtündükleri zaman. Âllâh-û Teâlâ, onların gizlendiklerini de açığa vurduklarını da bilir. Çünkü O, göğüslerin özünü bilen, her şeye vâkıftır.

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا -6
كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

dâbbe, وَمَا دَابَّةٍ "min" tekit içindir. Yani yedübbü, debbe, yedübbü yürür, yeryüzünde yürüyen bütün mahlûkat. Yani hayat sahibi olan bütün mahlûkat, ister insan olsun ister hayvan olsun hepsine de. **اللَّهُ رِزْقُهَا** Onların rızkını, Âllâh tekeffül etmiştir. Âllâh, lütf-ü kerem ile bütün mahlûkatın rızkını tekeffül etmiştir, hem de **وَيَعْلَمُ** yerde diyor. Ya semavattaki mahlûkat ki meleklerdir, hurilerdir. Onların kısmeti yerden değil, tesbih-i tehlildir. **اللَّهُ رِزْقُهَا** Âllâh bilir bütün mahlûkatın mahall-i kararı, meskeni, **وَيَعْلَمُ** nereye gideceğini de bilir. **كُلٌّ** Bütün bu haller; mahlûkatın rızkı yetişmesi, istikrarı, mahall-i kararı, hepsi **فِي كِتَابٍ مُبِينٍ** muayyen olan, kitabullah olan Levh'il Mahfuz'da, zâhir olarak Cenâb-ı Hak tayin etmiştir.

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى -7
الْمَاءِ لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِن قُلْتُمْ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ
الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ

Nasıl inkâr edersiniz? O'dur ki halk etmiş bu semavâtı, yedi kat felekleri, arş-ı kürsiyi ve yedi kat yerleri ile araları da dâhil, **فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ** altı günde halk etmiş. Ama Âllâh CelleCelâlûhû isterse, murat ederse bir lahzada da halk eder. İnsanlara tâlimdir, dâima teenni ile hareket ediniz, acele etmeyiniz. **وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ** Sizi imtihan etmek için Arş'ı,

su üzerinde iken gökleri ve yeri altı günde yaratandır. Su üzerinde idi mânâsı, suyun üzerinde Arş-ı İlâhi vardı demek değildir. Buna müfessirin-i izam iki mânâ vermişler. Cenâb-ı Hak, her şeyden evvel Nur-u Muhammedî'yi halk etti. Nur-i Muhammedî, Mer'at-ı İlâhi'dir. Cenâb-ı Hak'kı oradan göreceğiz, bileceğiz ve anlayacağız. Ve sebep-i hilkat-ı kâinat da odur. Onu halkettikten sonra, onun nurundan bir cevher halketmiştir. Evvela o nur kabzayı İlâhi olduktan sonra, marifet-i İlâhiye denizinde müsteğra oldu, terlelerinden katreler zuhur etti, her katre bir peygamberin vücuduna sebep oldu, bu bir tevildir. Sonra o nurdan, bir cevher halk etti. Cenâb-ı Hak nazar etti ona, iki parça oldu. Parçanın birisine heybetle baktı, eridi su oldu. O heybetten dolayıdır ki sular, kıyamea te kadar hareket halinde bir parçada kaldı. O parçadan da arş-ı kürsü vesaireyi halk etti. İşte عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ budur demişler.

İkinci tevil; وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ Hâlik-i Kâinat'ın arşı suyun üzerindedir. Su, bugün nerededir? Yerin üzeri ve yedi kat yerlerin altında, Arş-ı İlâhi ise yedi kat feleklerin üstünde, o vakitte böyle idi, halk ettiği zaman. Fakat arasında semavat ve yerler yoktu, arasında yok olduğundan dolayı, **ke-ennehü** üstündedir. Bunların hepsini halk eden ve murad-ı İlâhi nedir? لِيَبْلُوكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا? Sizi getirdi, halk etti dünyaya getirdi. İn'am ve ihsan etti rızkınızı verdi, peygamber gönderdi, kitap gönderdi. Sizi imtihan eder Âle lâh, bu dünyada hanginiz daha güzel bir amel ile amel edeceksiniz deneyecektir. وَلَئِنْ قُلْتِ إِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ Ben-i Âdemin hali budur. Eğer desen onlara bir ahiret vardır, مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ

sap vereceksin, o zamanda inkâra kalkışıyor. Hâlik-i Kâinat'ın bu kudret-i kuvvetini zahir olarak görüyor. Gördüğü halde ne zaman desen Âllâh'ın emri böyledir. Öldükten sonra hayat bulacaksın, o zaman şüpheye düşüyor. لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ İmanı olmayanlar ancak derler ki; "bu bir sihirdir, aldatmak ve kendine tâbi etmektir, memleketi elimizden almaktır" diyerek işi siyasete dökerler.

Arş; Kâinattaki bütün cisimleri kuşatan bir cisim olup, yükseklüğünden ötürü bu ismi almıştır. Müfessirlerin bu âyetteki açıklamalarına göre; Âllâh-û Teâlâ önce arşı, sonra suyu, daha sonra da gökleri ve yeri yaratmıştır. Arşın su üzerinde olması ona bitişik olmasını gerektirmez. Nitekim göklerin de yerin üzerinde olduğu söylenir fakat bununla göklerin, yere bitişik olduğu kastedilmez.

Sonra ahiretin azabı ile tehdit olunduğu zaman,

8- وَلَئِن آخَرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولَنَّ مَا يَحْبِسُهُ ۗ أَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤْنَ

وَلَئِن Eğer lâm-ı kasemdir, ulûhiyetime yemin ederim diyor. آخَرْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ Azabı tehir edersek bir vakte kadar, o zaman da istihzaya başlarlar. "Hani azap nerede, bunu men eden ne?" derler. لَيَقُولَنَّ مَا يَحْبِسُهُ Onların hali budur; inkâr ederler, inkârı da teyid ederek "bu sihir gibidir, bizi aldatmak ister" derler. Hâlik-i Kâinat buyuruyor ki; مَا يَحْبِسُهُ Nedir bunu hapsediyor, azap gelmiyor? أَلَا Âgâh olunuz, يَوْمَ يَأْتِيهِمْ azab-ı İlâhi geldiği zaman Bedir Vak'ası gibi, vesaire, لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ onlardan ref olmaz. Azap geldiği zaman asla geri döndürülecek değildir. وَحَاقَ

بِهِمْ yani **nezele**. Nâzil olur onlara, مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ onların yaptığı istihzanın cezası başlarına gelecektir.

Yine onların ahlâklarından buyuruyor ki;

وَلَيْنُ آذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُ لَيَكْفُرُ ۙ-9

وَلَيْنُ Eğer آذَقْنَا الْإِنْسَانَ böyle kâfir-i fasık olanlara, izake ettik tattırdık. Onlara rahmet verdik, sıhhat afiyet verdik, mal-û servet verdik. ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ Tekrar onu aldığımız zaman, ne oluyor? Bizim kuvvet-i kudretimize hamletmiyor. إِنَّهُ لَيَكْفُرُ Meyus olarak oturur, ümidini keser, geçmişini unuttur. Küfran-ı nispet eder ve nankör olur. Çünkü küfre nâzil olan âyetler, asilere etek atıyor. Bir nimetten sonra, küfrün başına gelen musibetler için sahibine intikal etmiyor. Halbûki bu musibetler sıkıntılar nereden, ne için geldi? "Sebepe olan benim" demiyor. Hâlikine rucû etmiyor.

وَلَيْنُ آذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي ۙ-10
إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ

وَلَيْنُ آذَقْنَاهُ نِعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ Eğer biz Azimüşşan, onlara sıkıntıdan sonra (sıhhat ve zenginlik gibi) bir nimet tattırırsak, o vakitte başına bir daha sıkıntı gelmeyeceğini sanır, "benden şiddet ve musibet gitti" der. Çünkü o şımarıktır. Kâfir-i münafığın hali budur, Âllâh'dan geldiğini bilmiyor. إِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ O oturuyor ferahlı, iftihar ediyor. Ne sıkıntı ne de ferahta, Âllâh'a iltica etmiyor. Benden şiddet ve musibet gitti der şımarır, övünür (şükrü unuttur.)

Sonra buyuruyor ki onun akibinde, Mü'minlerin hali böyle de-
ğildir.

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ 11-

إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ Ancak Mü'min olanlar; sıkıntıya ya sabreden, Âllâh'a imân eden, kaza ve kadere razı olan, sabırla beraber âmâl-i sâliha ile meşgul olan, nimetler zamanında Âllâh'a şükreden, أُولَٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ işte bunlara mağfiret-i İlâhiye var. Âl-lâh, onların geçmiş kusurlarını affediyor وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ve büyük bir ecir vardır, (en azı cennet.) Mü'min musibet geldiğinde sabreder, "Elhamdülillah" der. Cenâb-ı Hak'ka şükreder. İyilik geldiği zaman da tabii olarak Âllâh'a şükreder. Her iki takdirde de gelen Âllâh'tan geliyor.

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا 12-
أُنزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ إِنَّمَا أَنْتَ تُذِيرُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكَيْلٌ

فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem'e çok eziyet verirlerdi. Kur'an-ı Azîmüşşan'a imân etmezlerdi, şairdir, sahirdir derlerdi. Çok üzülürdü, tebliğ-i İlâhi'yi nasıl yapsam da kabul etsinler diye düşünürdü. Âllâh CelleCelâlûhû, Habibine emrediyor, diyor ki; Ya Ekmelerrusûl Sallâllâhû Aleyhivesellem, sıkıntı görüyorsun onlar ittiba etmiyorlar diye. Vahyolunanın bir kısmını terk ediverecek misin? وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ Senin kalbin darlaşıyor onların inkârından, sen böyle yapma, sen emrime memursun. Emr-i İlâhi'mi yerine getireceksin.

Onların yaptığı kendilerine aittir. Senin kalbin dar oluyor onların bu sözlerinden. **مُشْرِكِينَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهِ كِتَابًا** Müşriklerin, “ne olurdu, ona bir hazine indirilseydi **أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ** veya onunla beraber bir melek gelseydi” demeleri yüzünden, için daralarak sana vahyolu nan âyetlerin bir kısmını terk mi edeceksin? **إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ** Senin vazifen; onların sözlerine ehemmiyet verme, sen nezirsin inzar etmek için gönderilmişsin, senin vazifen tebliğdir, adem-i kabul bana aittir. **وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ** Âllâh CelleCelâlûhû her şeye vekildir, hafızdır, mücazât eder. İsteddiğine ceza verir, istediğine mükâfat verir. Yalnız O’na tevekkül et. O onların hallerini pekiyi bilir. Sözlerinin ve yaptıklarının cezasını verir.

13- أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ Yoksa müşrikler, “Kur’anı uydurdu mu?” diyorlar. Kur’an-ı Kerim, evvel-i ahirden bahsediyor. Önce gelen ümmet ve kitaplardan bahsediyor, gelecek olan kıyametten bahsediyor. Bütün fusahayı Arap uğraştıkları halde, Kur’an-ı Kerim’in bir satır kelâm-ı İlâhî’si gibi söyleyemediler. Kur’an’ın delilleri içindedir. **قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ** De ki; “Eğer davanızda gerçekseniz, haydi siz de ona benzer on sûre meydana getirin. **وَادْعُوا** Hatta Âllâh-û Teâlâ’dan gayri, gücünüzün yettiklerini, çağırabildiklerinizi (yardıma) çağırın. **مِنْ دُونِ اللَّهِ** Âllâh’ın gayrına ibadet ettiğinizi, hepsini çağırın. **إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** Eğer siz davanızı da sadık iseniz.

فَالَّذِينَ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ -14
فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

فَالَّذِينَ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ (Şayet çağırdıklarınız) putlarınız eğer size cevap vermezlerse. Öyle ise imân etmekten başka çare yok, meğer küfr-ü inadi olursa. فَاعْلَمُوا Biliniz ki yapamazsınız onu. أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ Bu Kur'an-ı Azîmüşşan ancak Âllâh-û Teâlâ'nın ilmiyle nâzil olmuştur. Beşerin bunda hiçbir dahli yoktur. Beşer, böyle bir kelâm söyleyemez." Kelâm, mütekellimin sıfatıdır. Âllâh'ın ilmi, her ilmin fevkindedir. Kitabı da her kitabın fevkindedir. Hiç kimse oraya yetişemez. وَأَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ Biliniz ki bir mabud, maksut, mevcut yok ancak İlâh, Âllâh-û Teâlâ'dır. فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ Artık (ihlâs ile Âllâh'a teslim oluyor,) İslam'da karar kılıyor musunuz? O halde, Müslüman oluyor musunuz?

İmam-ı Gazali Kaddesallâhû Sırrahülaziz, bu âyet-i kerimeyi sûretinden geçiyor da çok tehdittir. Fakat tefsirler, biraz daha genişletiyorlar. İmam-ı Gazali zahirine hükmediyor, buyuruyor ki; Dünyanın muhabbeti, doğrudan doğruya insanı cehenneme götürüyor. Tefsirler ise dünyaya muhabbet eder de ahireti vesile etse dünyaya, böyle izah ediyorlar. Sarahat, İmam-ı Gazali'nin hükmünü açıklıyor. Lâkin müfessirlerin sözleri de esastır.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ -15

مَنْ Her kim ki كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا dünyanın hayatını isterse, severse وَزِينَتَهَا ve dünyanın zinetini, mal-û servetini sever meyle-

der, ahireti arkaya bırakmış. **نُوفِ إِلَيْهِمْ أَعْمَالُهُمْ**. Biz tevfiye ederiz, veririz hazinemiz çok zengin, onun istediğini veririz. **فِيهَا وَهُمْ فِيهَا** Onlar dünyada talep ettiğinden noksan kalmazlar, dünyada ne isterlerse veririz. Çünkü muvakkat bir meta'dır.

16- أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ Onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şeyleri olmayan kimselerdir. **وَحَبِطَ** (Dünyada) yaptıkları da boşa gitmiştir, halen yapmakta oldukları şeyler zaten bâtıldır. Dünyada yaptığı amel işleri ne için yaptı? Dünya için yaptı, ahirette hiçbir alacağı kalmadı. Ahiret amelini, dünyaya vesile yapıyor, bununla dünyayı kazanmak istiyor. Müfessirler, böyleleri hakkındadır diyor.

17- أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابٌ مُّوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۗ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ قَالَتِ النَّارُ مَوْعِدُهُ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ Rabbin tarafından gelmiş, açık bir delile dayanan ve kendisini Rabbinden bir şahit takip eden ki Peygamberan-ı İzam ve Mü'minlerdir. Şahit de arkasında onu teyid ediyor, mucizeler zuhur ediyor. **مِنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابٌ مُّوسَىٰ** Ondan evvel de Mûsâ Aleyhisselâm'ın kitabı, bir rehber ve rahmet olan, kitabı kendisini tasdik eden bir kimse. Artık

onlara (dünya hayatını ve onun zinetini isteyenlere) benzer mi? (Hayır,) böyle olanlar Kur'an'a imân ederler. **أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ** Böyle beyyine üzerine olanlar, mucizeyi izhar edenler, onlardır Kur'an'a imân ederler. **وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْرَابِ** Kur'an'a imân etmeyenler, ahzaptan, hiziplerden yani kâfirlerin herhangi bir kısmından olursa olsun, **فَلَا تَكُ فِي** onun varacağı yer cehennemdir. **فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ** Bundan asla şüphe etmeyin. Râsûl-û Ekrem şüphe etsmez ya, murad ümmettir. Şüphe etmeyiniz ki bu Kur'an, hak ve hakikattir. Bu Kur'an'ı inkâr edenlerin yeri cehennemdir. **إِنَّهُ الْحَقُّ** **وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ** Rabbinden nâzil olmuş hak ve hakikattir **مِن رَّبِّكَ** **لَا يُؤْمِنُونَ** fakat insanların pek çoğu imân etmezler.

18- **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ**
وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى
الظَّالِمِينَ

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا İstifam-ı inkâridir. Âllâh-û Teâlâ'ya kizb ve iftira edenden daha zalim kim olabilir? **أُولَئِكَ** Onlar, (kıyamet gününde) Rablerine arz edilecekler, **يُعْرَضُونَ عَلَى رَبِّهِمْ** şahitler de (melekler, peygamberler veya insanın kendi uzuvları.) Bu şahitler, **هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ** "Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir" diyecekler. **أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى** **الظَّالِمِينَ** Agâh olunuz ki Âllâh'ın lâneti zalimler üzerinedir. Onlar, Rahmet-i İlâhiye'den uzaklaşırlar.

19- **الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ**

الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ Onlar ki (insanları,) Âllâh'ın yolundan

(İslam dininden) men eder, وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا bazıları da var ki Müslümanlığı ve Müslümanları eğiltmek isteyenlerdir. وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ Çünkü onlar, özellikle ahireti inkâr ederler.

20- أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ

Onlar bilsinler ki Âllâh-û Teâlâ'yı yeryüzünde aciz bırakamazlar, şiddetli azap ile azaplandırmaktan aciz bırakamazlar. Yani azab-ı İlâhi'den kaçamazlar. Kendilerini, Âllâh-û Teâlâ'dan gayri azabından kurtaracak bir yardımcıları da yoktur. يُضَاعَفُ لَهُمُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ Azap onlara kat kat olur çünkü onlar hakkı işitmeye kadir değillerdir, doğru yolu da göremezlerdi.

21- أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

İşte bunlar, nefislerine yazık etmiş kimselerdir. وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ Kıyamette onların yaptığı iftiralar, uydurdukları şeyler (putlar da) kendiliklerinden kaybolur.

22- لَا جَرَمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ

Şüphesiz ahirette en ziyade hüsranda, ziyanda olanlardır.

23- إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآخَبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ Âllâh-û Rasûlûllah'a, Kur'an'a imân eden ve imânını da âmâl-i sâliha ile tezyin ve takviye eden, Rabbinin, Hâlikinin ibadetine. Rabbinin, Hâlik olduğu kalbi sakin oldu. Kalpleri zikr-i İlâhi ile mutmain oldu. İşte bunlar أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ehli cennettir, onlar orada ebedi kalırlar.

مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَى وَالْأَصَمِّ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ 24-
مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

Bu her iki firkanın, (kâfirle Mü'minin) misali neye benzer? Kâfirin misali buna benzer; كَالْأَعْمَى كَالْأَصَمِّ kör ve sağırdır, ne hakkı bilir ne de hakkı görür. Âllâh'ın âyetlerini görmez ve işitmez. Mü'min ise وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ hem görür ve hem de işitir. هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا Bunların durumu hiç müsavi olur mu? أَفَلَا تَذَكَّرُونَ Niçin tezekkür etmiyorsunuz, asi ile muti olan bir olur mu? Hâlâ ibret almıyor musunuz?

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ 25-

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ Biz Azimüşşan, gönderdik Nûh Aleyhisselâm'ı, (İsmi Abdulgaffar'dır. Nûh; nevhadandır. Âh-u figan ettiği için, Cenâb-ı Hak, Nûh ismini verdi. Lakaptır, bu lakabı sevdiğinden Kur'an-ı Azimüşşan'da Nûh Aleyhisselâm olarak beyan buyrulmuştur.) kavmine peygamber olarak. إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ Onlara dedi. Ben geliyorum Âllâh'tan, size nezirim, cehennem azabı ile korkutuyorum, مُّبِينٌ beyan ediyor açıklıyorum.

أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْاِيمِ 26-

اللَّهُ أَن لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ Allâh-û Teâlâ'dan başkasına ibadet etmeyin. Ben عَلَيْكُمْ اِخْفُ كorkuyorum, sizin için يَوْمِ اِخْفُ acıklı bir günün azabından korkuyorum. Böyle yumuşak nasihat ederken, aldığı cevap öyle değildi.

27- فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرِيكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا وَمَا تَرِيكَ اِتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادْنَا بِأَدَى الرَّأْيِ وَمَا نَرِي لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki; مَا تَرِيكَ إِلَّا بَشَرًا مِثْلَنَا Nûh Aleyhisselâm'a üç şey söylediler. 1) Sen de bizim gibi bir beşer insansın. 2) Sana, bizim basit görüşlü alt tabakamızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz. 3) Ve sizin, bize karşı bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Böyle olunca sana nasıl tâbi olalım? وَمَا تَرِيكَ اِتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ Üzerimize hiçbir üstünlüğünü görmüyoruz ki sana ittiba edelim. أَرَادْنَا Bizden aşağı olanlardır, الرَّأْيِ bizden reyleri aşağı olanlardır. (Aynen Râsûl-û Ekrem'e de böyle söylediler.) وَمَا نَرِي لَكُمْ عَلَيْنَا Biz, kendimiz üzerine sizin bir faziletinizi görmüyoruz ki size tâbi olalım. بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ Onun için sizi, risalet davasında bilakis yalancı biliyoruz dediler.

28- قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَآتَيْنِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمْوهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ

قَالَ Nûh Aleyhisselâm dedi onlara hitaben; يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ Ey kavmim bana haber veriniz. إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ Eğer ben, Rabbimden (doğruluğunu tasdik eden) açık bir delil üzerinde isem, (böy-

le düşünün takdir ediniz) مِنْ رَبِّي وَأَتَيْنِي رَحْمَةً مِنْ عِنْدِهِ (Allah'tan rahmet olarak bize bu nübüvvet gelmiş ise فَعَمِيَتْ عَلَيْكُمْ size deliller kapanmış ve kör olmuşsanız görmezseniz. أَنُلْزِمُكُمْوهَا Ben, cebren sizi ilzam edebilir miyim? Elimde sizi mecbur etmeye kuvvet gücüm yok dini kabule zorlamak için. Dinin kabulüne mecbur edebilir miyim sizi? Tâbii mümkün değil. وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ Mademki siz ikrah ediyorsunuz, ben sizi mecbur edebilir miyim? (Asla) tebligattan başka benim kuvvet-i kudretim yok.

29- وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَلَكِنِّي أَرِيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ

وَيَا قَوْمِ Ve ey kavmim, لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا ben bu tebliğ ve risalet üzerine sizden mal ve ücret istemiyorum. إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ Benim ecr-i ücretim, mükafatım ancak Âllâh-û Teâlâ'ya aittir. وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا Sizin dediğiniz gibi "o aşağılar tâbi olmuşlardır" diyorsunuz, ben imân edenleri yanımdan kovacak değilim. وَلَكِنِّي Onlar kıyamette Rablerine kavuşacaklardır. أَرِيكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ Fakat ben sizi cahil bir kavim görüyorum.

Nûh Aleyhisselâm'ın kavmi, inanmış fakir kimselere tenezzül etmiyor ve onlarla beraber olmak istemiyorlardı. Bunun için, Nûh Aleyhisselâm'ın onları yanından kovmasını teklif ettiler. O büyük peygamber, elbette cahillerin sözüne bakarak, Âllâh'a imân etmiş Âllâh katında değeri olan kimseleri yanından kovacak değildi.

30- وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ Ve ey kavmim, eğer ben

onları tard edersem, Âllâh-û Teâlâ'nın azabından beni kim kurtarır? أَفَلَا تَذَكَّرُونَ? İsteddiğinizin doğru olmadığını düşünmez misiniz?

وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكُ-31
وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي
أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

Ben, size "Âllâh'ın hazineleri benim yanımdadır" demiyorum. وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ Gaybı da bilmiyorum ki istediklerinizi haber vereyim. وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكُ Bir meleğim de demiyorum ki bana, sen de bizim gibi insansın diye itiraz ediyorsunuz. وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ Ve sizin hor gördüğünüz Mü'minler hakkında Âllâh-û Teâlâ, لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا onlara asla hayır (tevfik, imân ve ecir) vermez de diyemem. اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ Âllâh-û Teâlâ, onların nefislerinde olan hayır ve şerri çok iyi bilir, onlardan razıdır. إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ Eğer bunları dersem veya kâlpplerinde olan şeyi bilmediğim için kovup imânlarını kabul etmezsem, bu takdirde nefislerine zulmedenlerden olurum, ben gerçekten zalimlerden olurum.

قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ

Mevzu, Nûh Aleyhisselâm'ın ahvalini beyan bun yuruyor. Nûh Aleyhisselâm'a dört hususu söylediler, dediler ki:
a) Bizimle mücadele ettin ve bize yaptığın mücadelede çok ileri gittin. b) Sana tâbi olanlar aşağı kimselerdir. c) Bizden fazla bir

ilm-i malûmatınız da yoktur. **d)** Sizin, bize karşı üstünlüğünüz de yoktur. Onların dört sualine de cevaben buyurdular ki; "Ben gaybı bilirim demedim. Âllâh, bana ne bildirirse onu söylerim. Bana tâbi olanların ahvaline de mükellef değilim. İman etmişler Âllâh'a, imânları zâyi olmaz Cenâb-ı Hakk'ın nezdinde. Ben de meleğim demedim, sizin gibi bir beşerim, beşer olduğumu söyledim. Yalnız vahy-i İlâhi bana zuhur etmiştir, onu haber veriyorum" dedi, cevaplar verdi. Onların elinde bir şey kalmayınca, nihayet başladılar sert davranmaya. Edepsiz olana cevabını müdellel verdiğiinde, baktı ki karşılığını veremiyor, o zaman terbiye haricine çıkmaya başlar. Cevapları işittikten sonra dediler; "Ey Nûh! قَدْ جَادَلْتَنَا Sen, bize husumet yaptın, mücadele yaptın, şimdiye kadar da cidalu husumetin devam etti. فَكَثَّرْتَ جِدَالَنَا Ziyadeleştirdin bu cidâlini, öyle ise biz sana imân etmiyoruz. فَآتِنَا Getir bize, بِمَا تَعِدُنَا bize vaad ettiğin azabı getir. Bizi, azab-ı İlâhi vardır diye korkutuyorsun, öyle ise o azabı getir bize. إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ Eğer sadık doğrulardan isen, kendisiyle bizi tehdit ettiğini (azabı) bize getir."

قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ-33

قَالَ Nûh Aleyhisselâm müteessif olarak, onların haline üzülererek, bahr-i merhamettirler, azab-ı İlâhi tahakkuk ettikten sonra ne yapsınlar? إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ Size gelecek bu azabı ancak dilerse Âllâh getirecek, ben size haber veriyorum. Münkirlere, bu azabı Âllâh getirecek. Azabın geleceğini, Âllâh'tan haber aldım. O azabı isterse ta'cil eder, dilerse tehir eder. إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ O azabı size ancak Âllâh-û Teâlâ getirir ve siz Âllâh'ı aciz bırakacak değilsiniz.

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ ۖ-34
هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

Benim nasihatlarım size fayda vermiyor, İN وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي İN ben size nasihat etmeyi irade etsem bile, yeneden başlasam bile size yine fayda vermez. İN كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ İN Âllâh-û Teâlâ, sizin iğvanızı, idlâlinizi, azabınızı isterse, benim nasihatım ne fayda verecek? Sizin iğvanızı istiyor Âllâh, akabinde de azabınızı istiyor. هُوَ رَبُّكُمْ Rabbiniz O'dur, sizi yoktan var eden, terbiye eden yetiştiren, bu hale getiren O'dur. وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ Nihayet siz, O'na rucû edersiniz, yaptığınız amele göre ceza verir. Âllâh, iyi amel üzerine mükâfat, fena amel üzerine mücazat verir.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرِيَهُ قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ ۖ-35

Bu âyet-i kerimeye, Müfessirin-i İzam iki mânâ vermişler. Bir kısmı, mevzu Nûh Aleyhisselâm'ın kıssasıdır. أَمْ يَقُولُونَ Onlar diyorlardı; "Nûh Aleyhisselâm, kendinden uyduruyor bu vahiyleri, iftiraları." Nûh Aleyhisselâm, onlara dedi; قُلْ إِنْ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَىٰ إِجْرَامِي "Eğer benim iftiram olursa, bu söylediğim sözler benim ise onun cezası benimdir ve ben cezamı çekerim. وَأَنَا بَرِيءٌ مِّمَّا تُجْرِمُونَ Sizin yaptıklarınızdan da ben beriyim. Kendi cezanızı siz çekeceksiniz." Müfessirlerin verdiği diğer mânâ da; cümleyi muhtariza olarak bu âyetin muhatabı, Râsûl-û Ekrem'dir (Sallâllâhû Aleyhivesellem.) Eğer ki Nûh Aleyhisselâm'ın bahsidir fakat gaye Râsûl-û Ekrem'dir. Onun düşmanları da Kur'an-ı Kerim hakkında aynen öyle diyorlardı. Onlar, "Kur'an'a iftiradır mı?" diyorlardı. De

ki; "Eğer onu uydurduysam günahı bana aittir fakat ben, sizin işlediğiniz günahtan uzağım."

36- وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

Âllâh-û Teâlâ buyuruyor ki; Biz, Nûh Aleyhisselâm'a vahyettik, bildirdik. أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ. Senin kavminden, bundan sonra kimse imân etmez. İman etmiş olanlardan başkası, (sana) asla inanmayacak. فَلَا تَبْتَئِسْ Meyus olma ey Habibim, burası Râsûl-û Ekrem'e karşı olabilir. Nûh Aleyhisselâm 950 sene uğraştı, 80 küsür kişi imân etti. بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ Öyle ise onların şirklerinden müteessir olma. Nihayet Cenâb-ı Hak, peygamberine yardım eder. Onların düşmanını imha eder.

37- وَأَصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِينَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ

Ey Nûh Aleyhisselâm nezaretimiz altında ve vahyimize göre bir gemi yap, وَأَصْنَعِ الْفُلْكَ gözlerimizin önünde, وَوَحِينَا vahyimiz (emrimiz) dâhilinde. وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا Âllâh CelleCelâlûhû, bilir ki peygamberdir kalbi yanıyor halkın mahvolmasına, rahmet fazladır. Cenâb-ı Hak; "Hitap etme hâlas olmaları için, onların hâlas olmaları için benden duâ etme" diyor. إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ Boğulmaya hükmedilmişlerdir. Çünkü onlar mutlaka boğulacaklardır.

Rivâyet edilir ki Cebrail Aleyhisselâm, Nûh Aleyhisselâm'a; "Âllâh-û Teâlâ, senin bir gemi yapmanı emrediyor" dedi. Nûh

Aleyhisselâm dedi ki; "Ben nasıl gemi yaparım ki dülger değilim. Cebrail Aleyhisselâm; "Âllâh, seni ona muvaffak eder, yol gösterir" dedi.

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ-38
تَسَخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسَخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسَخَرُونَ

Nûh Aleyhisselâm gemiyi yapıyor, Cebrail Aleyhisselâm da talim tarif ediyordu. وَكُلَّمَا Ne zamanki مَرَّ عَلَيْهِ her ugradıkça سَخِرُوا مِنْهُ onunla alay ediyorlardı. "Şimdiye kadar peygamberlik iddiasında idi, şimdi ise dülger oldu" diyorlardı. قَالَ Nûh Aleyhisselâm, onlara cevaben, vahy-i İlâhi ile diyordu. إِنْ تَسَخَرُوا مِنَّا "Eğer cehlinizden dolayı siz, bugün bize alay yapıyorsanız. فَإِنَّا نَسَخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسَخَرُونَ İyi bilin ki siz nasıl alay ettinizse, biz de sizinle alay edeceğiz, gark olduğunuz zaman görürsünüz halinizi."

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ^١ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ-39

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ^١ Sonra anlayacaksınız, مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ kendisini rezil edecek azabın geleceği وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ve daimi bir azabın kimin başına ineceğini bileceksiniz.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ-40
اِثْنَيْنِ وَأَهْلِكَ إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ أَمِنٌ وَمَا أَمِنَ مَعَهُ إِلَّا
قَلِيلٌ

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا Nihayet emrimiz, (emr-i İlâhi) geldi. Hareket

etme zamanı geldi, azab-ı İlâhi'nin geldiğinin haberi. وَقَارَ التَّنُّورُ Tennur kaynadığı vakit, فَلْنَا biz Nûh Aleyhisselâm'a emrettik. اَحْمِلْ فِيهَا Sefineye gemiye, hamlet yüklet مِنْ كُلِّ her hayvandan رَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ iki çift (erkekli dişili.) وَأَهْلَكَ Ehlini de al, ehli ki hepsi değil. Oğlu Kenan ile ikinci zevcesi Vâile, ikisi de kâfirlerdendi. إِلَّا أَلْأَلْأَلْ Teâlâ'nın hükmü geçenler müstesna, evlât ve iyâlini ve sana imân edenleri gemiye yükle. وَمَا أَمَّنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ Zaten onunla beraber pek azı imân etmişti. İman edenlerden üç evladı; Ham, Sam, Yaves. Üç gelini de onların hanımı, oldu altı. Nûh Aleyhiselâm ve hanımı, oldu sekiz. Yetmiş iki de ümmet, hepsi seksen.

Âyet-i kerimede geçen "Tennur" kelimesi; lugatta tandır dediğimiz, içinde ekmek pişirilen bir ocaktır, bir çeşit fırındır. Müfessirler tandırın kaynamasını, çeşitli şekillerde tefsir etmişlerdir. Nûh Aleyhisselâm'ın gemisinin buharlı bir vapur olduğuna işaret etmektedir ki o zaman "tandır kaynadı" demek, "vapur ocağı yandı ve harekete hazır duruma getirildi" demek olur.

وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ 41-

Nûh Aleyhisselâm, vahy-i İlâhi ile hitap etti ümmetine. Dedi; "Gemiye binin." بِسْمِ اللَّهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسِيهَا Bismillah ile mecrası var. بِسْمِ اللَّهِ deyince cereyan eder, geminin durması da yine بِسْمِ اللَّهِ ile dir. Fakat bu besmele, Nûh Aleyhisselâm'ın lisanı ile çıkıyor. إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَحِيمٌ Muhakkak benim Rabbim, istiğfar eden, mağfiretini talep eden, kusurunu göz önüne getirip de dergah-ı İlâhi'de yalvarana mağfireti vasi'dir. Rahimdir Âllâh,

helâk etmez günah ile. Rahim'dir Âllâh, bu kadar kusurları yapıyoruz yine nafakamızı veriyor, kesmiyor.

وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْرِجٍ يَا-42
بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ

فی Bu gemi تجرى cereyan ediyor, بهم o Müslümanlarla. في Gemi dağlar gibi dalgalar arasında, onlarla birlikte yüzüp gidiyordu. وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ Nûh Aleyhisselâm oğlunu gördü, oğlu Kenan'a seslendi. وَكَانَ فِي مَعْرِجٍ Mazildeydi, azildeydi, ayrı idi. Filan adam azloldu yani vazifeden ayrıldı. Nûh Aleyhisselâm'ın Kenan isimli oğlu da, Nûh Aleyhisselâm'ın dininden ayrı idi, inkârda idi. Nûh Aleyhisselâm, ona dedi, oğluna. "يا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا (Müslüman ol) gel bizimle beraber gemiye bin, وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ kâfirlerden olma (ki selâmete kavuşasın, helâk olmayasın)" diye seslendi.

قَالَ سَأْوَىٰ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِن أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَهُ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ 43

قَالَ سَأْوَىٰ إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ Kenan, oğlu; "(Ne Müslüman olur, ne gemiye girerim.) Yüksek bir dağa sığınırım o beni boğulmadan korur" dedi. Ona cevaben, Nûh Aleyhisselâm dedi. "Bugün Âllâh'ın emrinden (azabından) koruyacak hiçbir şey yoktur إِلَّا مَن رَّحِمَهُ ancak merhamet sahibi Âllâh'tan başka koruyucu yoktur" dedi. Bu soru ve cevabın içinde وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ derken, dalgalar aralarına girdi, böylece o da boğulanlardan oldu.

Nûh Aleyhisselâm dedi. "Ya Rabbi, va'detmişsin benim ehlimi hâlâs etmeye." Cenâb-ı Hak'ta buyuruyor ki; "Onlar, senin ehlin değildir."

44- وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ الْمَاءِ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

يَا أَرْضُ ابْلَعِي Denildi, Âllâh tarafından yere buyruldu ki "çıkardığın suyu içine al." Yer, emr-i İlâhi ile çıkardığı suyu içine aldı. Semâvata emretti, وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي "ey gök (sen de suyunu) tut" denildi. وَغِيضَ الْمَاءِ Su çekilip azaldı, وَقُضِيَ الْأَمْرُ emr-i İlâhi yerine geldi, helâk tamam oldu عَلَى الْجُودِيِّ ve gemi Cûdi Dağı üzerine durdu. وَقِيلَ بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ O nefislerine zulmeden kavme, "uzak olsunlar" denildi. Elhamdülillah, zalimlerin helâkı için denilir. Bir zalimin helâkı için "Elhamdülillah" demek caizdir.

Rivâyet edildiğine göre; Nûh Aleyhisselâm, gemiye Recep ayının onunda binmişti. Altı ay su üzerinde kaldı. Nihayet Muharrem'in onuncu günü yeri buldu. Nûh Aleyhisselâm ve beraberindekiler o gün, Âllâh-û Teâlâ'ya şükretmek maksadıyla oruç tutmuşlardı.

45- وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ

Nûh Aleyhisselâm, Rabbine niyaz etti, yalvardı, dedi. وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ "Ya Rabbi, benim oğlum Kenan, benim ehlim idi. وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ Senin va'din de hak ve hakikat

idi. Va'detmişsin ki oğlum hâlas olur, va'dın hak ve hakikattir, hulf yoktur. Nasıl oldu da hâlas olmadı. Belki Nûh Aleyhisselâm'ın maksadı bu değil de va'd-ı İlâhi'yi anlamak içindi. وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ "Hakimlerin ahkemi sensin Ya Rabbi" dedi.

46- قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

Nûh Aleyhisselâm'a cevaben buyuruyor, Cenâb-ı Hak. إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ "Senin bu oğlun sende i'tizal ettiği için, senin dininden i'tizal ettiği için seninle onun aranızda karabet kalmamıştır. Mü'min ile kâfirin arasında akrabalık kalmıyor. Birbirine vâris olmuyorlar, ülfet kalmıyor. ÇÜNKÜ O, SÂÇLİH OLMAYAN BİR AMEL SAHİBİ İDİ (kâfirdi.) فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ "Senin ilmin olmayan şeyden bana sual etme, o halde künhüne vakıf olmadığın şeyi benden isteme. إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ "Ben, seni cahillerden olmaktan men ederim.

Bu âyetten anlaşılıyor ki insanlar arasındaki yakınlığın asıl sebebi din birliğidir. Âllâh'ın dinine inanmış ve peygamberlerini tasdik etmiş kimseler, birbirinin manevi akrabası, yakını ve dostudurlar. Bunların aralarında manevi bir birlik vardır. Mü'minlerle kâfirler ırk bakımından birbirlerinin akrabası olsalar bile, bu akrabalığın Âllâh katında hiçbir değeri yoktur. Nitekim Nûh Aleyhisselâm'ın oğlu, babasına inanmadığı için Âllâh-û Teâlâ, onu Nûh Aleyhisselâm'ın ailesinden saymamıştır.

47- قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنُ مِنَ الْخَاسِرِينَ

قَالَ رَبِّ إِنِّي آَعُوذُ بِكَ أَنْ هَآَكُنْ فِي سَأَلِكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَآَسِرِينَ

Nûh Aleyhisselâm dedi. "Ey Rabbim, ben hakkında ilmim olmayan şeyi senden istemekten sana sığınırım. أَنُ أَنْ هَآَكُنْ فِي سَأَلِكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ Ya Rabbi, sana sığınıyorum, benim ilmim olmayan şeylerden sana sual etmeye. وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي Eğer senin mağfiretin olmazsa bana, eğer bu hatalarımı affetmezsen, bana merhamet etmezsen, أَكُنْ مِنَ الْخَآَسِرِينَ hüsranda kalanlardan, ziyankârlardan olurum Ya Rabbel alemin.

48- قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَآتٍ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ أُمَّةٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّةٍ سَنُنْتَعِبُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ

"Kâle" malûmdur. قِيلَ Meçhul yani görünmeyen Âllâh tarafından denildi. Ey Nûh Aleyhisselâm, sana ve seninle beraber olan ümmetlere bizden selâm ve bereketlerle gemiden in! Selâmımız ile yahut selâmetle necat ile. Berakât-ı kesire, hayrat-ı kesire nân zil olur sana. وَعَلَىٰ أُمَّةٍ مِّمَّنْ مَعَكَ (Onların içinden gelecek nesiller içinde,) kendilerini (dünyada bol rızıklarla) faydalanacaksınız, faydalandıracağımız nice (kâfir) ümmetler de olacak ki وَأُمَّةٍ مِّمَّنْ مَعَكَ nice ümmetler de olacak ki biz, onları da dünyanın metayı ile rızıklandırırız. ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ Dünyanın metayı ile faydalanır, sonra isyan ettiği zaman kendilerine, bizden elim bir azap dokunacak.

Hâlik-i Kâinat, Habibine buyuruyor:

49- تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ

Burada sekiz peygamberin kısa ahvalini تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ

beyan buyuruyor. Bu gayipteki ahvaldir bilsinler, bu haberler ancak vahiy ile bilinir. O zamanda Rasûl-û Ekrem Sallâllâhû Aleyhivesellem hiçbir yerden duymamış, okumamış, tahsil etmemiş. Bu haberler ancak Cenâb-ı Hak'tan bildirilen vahiy ile olur. نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۙ إِنَّكَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ ۚ İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayb haberlerindedir. Bundan önce onları ne sen biliyordun ne de kavmin. مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ ۚ O halde, (Nûh Aleyhiveselâm gibi) ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, sen de sabret. (Kavminden gelen eziyet ve meşakkate sabret.) Dünyada zafer, ahirette ecr-i ücret, akıbet, şirk ve masiyetlerden sakınanlarıdır.

وَالِى عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ -50
إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ

Bu Nûh Aleyhisselâm'ın kıssası, gayb haberlerindedir ki sana vahy ediyoruz. Bundan evvel, onu ne sen ve ne kavmin bilmediniz. O halde Ey Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhivesellem, sen de Nûh Aleyhisselâm gibi kavminden gelen eziyet ve meşakkate sabret. (Dünyada zafer, ahirette sevap,) akıbet (şirk ve masiyetlerden) sakınanlarıdır.

Ve Âd kavmine, kardeşleri Hûd Aleyhisselâm'ı gönderdik. De ki; Ey kavmim! Âllâh-û Teâlâ'ya ibadet edin ki sizin, O'ndan gayrı ilahınız yoktur. Siz (O'na şerik koşmakla) yalancılardan başka bir şey değilsiniz.

يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

Ey kavmim, buna (bu tebliğime) karşılık sizden bir ecir ücret istemiyorum. Benim ecr-i ücretim, ancak beni yaratana aittir. Ak-lınızı kullanmaz mısınız? Hala aklınızı kullanmıyor musunuz?

وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا 52-
وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ

Ve ey kavmim! Rabbinizin mağfiretini isteyin. Sonra yine O'na tevbe ve rucû edin ki üzerlerinize gökten (tarla ve bahçelerinizi sulamak için) bol bol yağmur yağdırsın. Ve kuvvetinize kuvvet katsın. Günahlarınızda ısrar ederek imândan yüz çevirmeyin.

Memleketlerinde kuraklık vardı, kadınları kısırdı. Ziraatçı ol-maları hasebiyle yağmura ve düşmandan savunmak için nüfusa muhtaçtılar.

قَالُوا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا 53-
نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ

قَالُوا يَا هُوْدُ Ad kavmi cevaben istihza ettiler. Dediler ki; مَا وَمَا "Sen, bize açık bir beyyine, mucize ile gelmedin. جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ Biz de senin sözünle ilâhlarımıza ibade-ti terk edeceklerden değiliz. Senin sözünle biz, âbâ-û ecdadımızın ilâhlarını terk etmeyiz. وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ Senin de peygamber olduğuna biz inanmıyoruz. Senin bu sözlerin nereden geliyor.

إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا 54-
أَنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

إِنَّا اغْتَرَيْكَ بَعْضُ الْهَتِنَا بِسَوِّئِ; Senin bu sözlerin; Hûd Aleyhisselâm, onlara cem vaben dedi. **إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ** Ben, Âllâh-û Teâlâ'yı şahit tutuyorum. Ben Âllâh'ın hak peygamberiyim, emri ile geldim, aklım da yerindedir. **وَأَشْهَدُوا** Siz de şahit olunuz, **مِمَّا تُشْرِكُونَ** sizin şerik ortak koştuğunuz şirkten beriyim.

مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ 55

مِنْ دُونِهِ فَكِيدُونِي Haydi, hepiniz bana tuzak kurmak üzere toplanınız. **جَمِيعًا** Hepiniz topluca benim helâkım için çalışın. **ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ** Sonra mühlet vermeyin elinizden geleni yapın aleyhimde, bakalım bana bir şey yapabilecek misiniz? Ben Âllâh'ın hıfzında, emniyetteyim. Hiçbir zaman bana zarar yapamazsınız.

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا 56
إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ Ben, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Âllâh'a tevekkül ettim. Bütün gücünüzü sarf etseniz, bana zarar veremezsiniz. **“min”** **مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا** tekit içindir. **lâ dabbetin**, yok yeryüzünde yürüyen, yeryüzünde hayatlı olan bütün mahlûkat; insanlar, cinler, hayvanlar da nasiyesi, Âllâh-û Teâlâ'nın elinde olmasın. (Hepsinin hükm-ü tasarrufu ve yönetemi, O'nun kudret elindedir.) **إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ** Muhakkak benim Rabbim, hak ve adalet üzerindedir. (Kimseye

haksızlık ve zulüm etmez.) Benim Rabbim, hak ve adalet üzerine hükmeder. Siz tecavüz ettiğinizde, mukabilini bulursunuz. İkinci mânâ da; Rabbim, sizden doğruyu ister.

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا
غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ

فَإِنْ تَوَلَّوْا Şayet imândan yüz çevirirseniz, Âllâh'a karşı ne yapabilirsiniz? Bana da bir şey yapamazsınız nihayet kendinize zararınız olur. فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ Ben, işte size gönderdiğim şeyi tebliğ ettim. Rabbim, beni mes'ul etmez ve sizin de Âllâh'a karşı bir mazeretiniz kalmamıştır. وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ. Âllâh CelleCelâlûhû, sizi helâk eder. Rabbim dilerse, sizden başka bir kavmi yerinize getirir de ona hiçbir zarar veremezsiniz. وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا Sizin yerinize gelecek kimselere de hiçbir ziyan veremezsiniz. إِنَّ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ Muhakkak benim Rabbim, her şeyi hakkıyla gözetler, gözetendir. Hiçbir şey, O'nun bilmesinden gizli değildir. Bütün halimizi murakabe ediyor.

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَا هُمْ
مِنَ عَذَابٍ غَلِيظٍ

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا Vaktaki azap emrimiz geldi, وَنَجَّيْنَا هُودًا Hûd Aleyhisselâm ve onunla beraber imân edenleri rahmetimizle kurtardık. وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا Tefsir diyor; 4.000 kişi imân etmiş idi, imân edenler hiçbir ziyan görmediler beraber oldukları halde. Rüzgâr topluca hepsine geliyordu. Rüzgârın malûmatı vardır, Âllâh'ın dostu ile düşmanını fark eder. Mevlâna Celâleddin

Rumi buyuruyor; "Bütün kâinat, Âllâh'ın dostuna dost, düşmanına düşmandır."

وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ Ve onları galiz, ağır azaptan da kurtardık. Denildi ki ağır azap, ahiret azabıdır. Onları dünya azabından kurtardığımız gibi, ahiret azabından da kurtarıyoruz. Bu 4.000 imân etmiş kişi idi, dünya azabından olduğu gibi ahiret azabından da hâlas ettik.

Bu Âd kavmi ki imân etmeyenler, berdül acuz, koca-karı soğuşu denilen yedi gece, sekiz gün devam eden şiddetli bir kasırga ile helâk olup, ağaç kütükleri gibi yerlere yıkılıp kaldılar.

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ 59

وَتِلْكَ عَادٌ جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ Hâlik-i Kâinat, Hûd kavminin helâkının sebebini bildiriyor. İşte bunlar, Âd kavmidir. Rabbinden nâzil olan âyetleri inkâr ettiler وَعَصَوْا رُسُلَهُ ve Rasûlleri, Hûd Aleyhisselâm'a inkâr isyan ettiler. Bir peygambere inkâr isyan, bütün peygamberlere inkâr isyandır. وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ Tabi oldular. İnatçı, muanit olan cebbarların emrine tâbi oldular. İnatçı olan reislerinin emrine tâbi oldular.

وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا إِنْ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا 60
بُعْدًا لِعَادٍ قَوْمِ هُودٍ

وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً Böylece onlar, bu dünyada (şiddetli rüzgârla) ve ahirette (ateşle) lânete, (cezasına) tâbi tutuldular. وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ Kıyamette de lânete. (Lânet; kıyamet gününde Âllâh'ın

rahmetinden tard olmaktadır.) **إِلَّا أَنْ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ** İyi bilin ki Âd kavmi, Rablerini inkâr ettiler. (Âllâh'ın tevhidini, nimetini inkâr ettiler.) **إِلَّا بُعْدًا لِعَادِ قَوْمِ هُودٍ** Agâh olunuz, bilin ki Hûd Aleyhisselâm'ın kavmi olan Âd kavmi, Âllâh'ın rahmetinden uzak kılındı.

61- **وَالِي تَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ثُمَّ تَابُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ**

Biz Azimüşşan, Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih Aleyhisselâm'ı gönderdik. (Salih Aleyhisselâm 180 sene yaşamıştır.) **سَالِحٌ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ** Sâlih Aleyhisselâm, kavmine dedi. "Ey kavmim, Âllâh-û Teâlâ'ya ibadet, kulluk edin ki sizin O'ndan gayrı ilâhınız yoktur. **هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ** O'dur, sizi yeryüzünde topraktan halk etti, **وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا** ve size o toprakta ömür sürmeye ve imara kudret verdi ve onu size emretti. **فَاسْتَغْفِرُوا لَهُ ثُمَّ تَابُوا إِلَيْهِ** O halde Âllâh'a rucû ediniz, yaptığınız şirkten mağfiret isteyin, O'na tevbe nedamet ediniz. **إِنَّ رَبِّي** Muhakkak benim Rabbim, itaat edenlere **قَرِيبٌ** çok yakın **مُجِيبٌ** ve duâ edenlerin duâlarını kabul edendir."

Böyle Sâlih Aleyhisselâm kavmine nasihat ettikten sonra, kavmi cevap vermeye başladı.

62- **قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهِينَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ**

Dediler ki; "Ey Sâlih (Aleyhisselâm,) sen bundan evvel aramızda ümid beslenen bir

kimse idin." **أَتَنْهَيْنَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا** İstifam-ı inkârîdir. "Şimdi bizi, babalarımızın ibadet ettiği ilahlara ibadet etmekten nehiy mi ediyorsun? **وَإِنَّا لَفِي شَكِّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ** Gerçekten senin, bizi davet ettiğin tevhidden şek ve şüphe içindeyiz."

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَأَتَيْنِي مِنْهُ رَحْمَةً ۖ فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ

أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ Sâlih Aleyhisselâm dedi. "Ey kavmim **قَالَ يَا قَوْمِ** siz inanmıyorsunuz, bir lahza dinleyiniz. Eğer ben vazih apaçık bir beyan üzerinde isem, benim bildiğim hak ve hakikat ise. **مِن رَّبِّي** Rabbimden, ben hakikat bir peygamber isem (ki öyleyim.) Siz şüphe ediyorsunuz da şüphenize nazaran. **وَإِنِّي مِنْهُ رَحْمَةٌ** O, bana kendinden bir rahmet, peygamberlik vermişse, buna ne dersiniz? **فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ** O'na isyan ettiğim takdirde, azabından beni kim kurtarabilir? **فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ تَخْسِيرٍ** Bu durum karşısında O'na asi olursam, beni Âllâh'tan (O'nun azabından) kim korur? Siz, bana ziyan vermekten başka bir şey yapmıyacaksınız.

Bunun neticesinde, öyle ise dediler ki delil istiyoruz. Delil de nasıl olacak? Bu taş, dağdan bir deve çıkacak ve deve de bir yavru doğuracak, bunu istediler. Cenâb-ı Hak, her şeye kudret sahibi ve Sâlih Aleyhisselâm'ın bu şekilde yaptığı duâsını kabul buyurdu.

وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا ۖ بِسُوءٍ فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ

وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ Ey kavmim dedi. İşte Âllâh-û Teâlâ'nın, size mucize olarak devesidir, alâmet-i lütfudur. **لَكُمْ آيَةٌ** Size bir âyettir,

benim nübüvvetime alâmettir. **فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ** Onu haline bırakın, Âllâh'ın arzında yesin içsin. **وَلَا تَمْسُوهَا بِسَوْءٍ** Ona fenalıkla dokunmayın. Eğer fenalıkla dokunursanız, **فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ** sonra sizi yakın bir azap yakalar.

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْدُوبٍ -65

Rivâyet edildiğine göre; Sâlih Aleyhisselâm'ın kavmi, ondan mucize olarak bir kayadan bir deve çıkarmasını istemişler. Sâlih Aleyhisselâm da onlardan imân edeceklerine dair söz aldıktan sonra, namaz kılmış, Âllâh-û Teâlâ'ya duâ etmiş ve mucize olarak büyük bir kayadan bir deve meydana gelmiştir. Sonra bu deve, kendisi gibi büyükçe bir yavru doğurmuştur. Fakat kavminin pek azı imân etmiş, diğerleri yine kâfirliklerinde devam etmişlerdir. **فَعَقَرُوهَا** Semûd kavmi, o deveyi ayaklarını keserek öldürdüler. **تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ** Sâlih Aleyhisselâm, onlara dedi. Evlerinizde temettü edin oturunuz, üç gün daha yaşarsınız. **ذَلِكَ** (Sonra helâk olacaksınız.) Bu bir va'iddir ki onda yalan yoktur.

Sâlih Aleyhisselâm, kavmine "evlerinizde" veya "dünyanızda üç gün yani Çarşamba, Perşembe ve Cuma gününe kadar yaşayacaksınız. Birinci gün yüzleriniz sararacak, ikinci gün kızaracak, üçüncü gün kararacak, dördüncü gün helâk olacaksınız. Bu bir vaidir ki onda yalan yoktur" demiş.

Netice onun dediği gibi çıkmıştır.

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِنَ -66
خِزْيِ يَوْمِئِذٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَرَبُّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ. Senin Rabbin, kuvvet-i kudret sahibidir. Ey Habibim, dostunu hâlas eder, düşmanını helâk eder. Çünkü senin Rabbin kuvvetli ve (her şeye) galip olandır.

Sâlih Aleyhisselâm, inkârda olanlara azabın geleceğini haber verdiği zaman, geldiler yalvarmaya başladılar. Sâlih Aleyhisselâm, onlara dedi. Bu azap mübrem olmuştur fakat bir rica yapmak için yavrusunu arayınız. Yavrusu da anası öldürüldüğünde dağa kaçıp gitmiş, kimse yavrusuna yetişememiş. Sâlih Aleyhisselâm, onlara gidin yavrusunu bulun, biz yine rica eder, yalvarırız Cenâb-ı Âl-lâh'a diyor. Gittiler, aradılar, ne yaptılarsa yavrusunu bulamadılar.

Buradan Mevlâna Celâleddin-i Rumi bir mânâ alıyor, diyor ki; Evliyâullah, Cenâb-ı Hakk'ın ayâlidir. Eğer Evliyâullah'ı bulursa bir kişi, kahr-ı gazabı geri durması muhtemeldir.

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ-67

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ Cibril-i Emin'in bir sayhası, o küfürle nefislerine zulmedenleri, korkunç bir ses aliverdi (kâpleri parçalandı.) فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ Evlerinde, diyarlarında diz üstü çökekaldılar (helâk oldular.)

كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا إِلَّا إِنْ تَمُودًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا بَعْدًا لِثَمُودَ-68

كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا Sanki orada oturmamış gibi oldular. إِلَّا إِنْ

ثُمَّ وَاذِكُرُوا رَبَّهُمْ ۗ **Âgâh** olunuz, biliniz ki Semûd kavmi, gerçekten Rablerini inkâr ettiler. Küfrün semeresini böyle buldular. Her kim ki Rabbine küfran ederse, Âllâh CelleCelâlûhû böyle değil de diğer nev'ilerde azap verecektir. Âllâh'ın azabından kurtuluş yoktur ancak O'nun rahmetine iltica ve O'na imân itaat, yalvarmakla olur. **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ السَّيِّئَاتِ فَتَكُونُوا مِنَ الْمَرْكُوبِينَ** Yine bilirsiniz ki Semûd kavmi, Âllâh'ın rahmetinden uzak kaldılar.

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ 69-
أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ Geldi meleklerimiz, Rasûllerimiz yani azap ile memur olan melekler geldi. İbrahim Aleyhisselâm'a gelmeleri ne için? بِالْبُشْرَى Tebşirat için, müjde getirdiler. Tebşirat nedir beyan ediyor. Melekler geldiği zaman قَالُوا سَلَامًا ilk evvel selâmı söylediler. "Esselâmû Aleyküm yâ İbrahim" dediler. Bu selâm, Âdem Aleyhisselâm'dan kalmıştır. İbrahim Aleyhisselâm da selâma mukabil "ve aleyküm selâm ve rahmetullah" dedi. Ondan sonra قَالَ سَلَامٌ çok kalmadı. لَبِثَ ikâmet demektir. **هَانِيز**; buzağa derler, kızartılmış olan bir buzağı eti. İbrahim Aleyhisselâm, misafir olmadan hiçbir defa yemek yememiş. Günün birinde aramış bir ihtiyarı bulmuş, ihtiyarla birlikte yemeğe oturmuşlar. İbrahim Aleyhisselâm, besmeleyi söylemiş bakmış ki misafirde bir hareket yok. Buna karşılık o misafire, "Âllâh'ın nimetine karşı oturup da ismini getirmeyen,

Âllâh'ın nimetine karşı bir nankörlük olur" deyince, o misafir de "biz Âllâh'ı tanımıyoruz" demiş. İbrahim Aleyhisselâm'ın kalbine gelen düşünce, "ben bu kefareyi nereden buldum" diyerek üzül-müş. Bunun üzerine gelen vahy-i İlâhi'de, Cenâb-ı Hak buyur-muş. "Ya İbrahim, 70 senedir bu münkir inkârında devam ettiği halde onun kısmetini veriyorum. Sen bir öğün kısmet vermekten mi aciz oldun?" buyurmuştur.

Denildi ki Râsuller-Meleklerin verdikleri müjde; evlât müjdesi yahut Lût kavminin helâkıydı. Lût Aleyhisselâm ve ailesinin koru-nacakları ve kurtarılacakları haberi idi.

Denildi ki maksat; sulhtü yani biz, sana emniyet ve salahla geldik. Yoksa korkutmak ve zarar vermek maksadıyla değil de-mişlerdi.

İbrahim Aleyhisselâm, onlara hemen gidip semiz bir buzağı kebabı ikram etti.

Bu, ziyafetin meşruiyetine delildir.

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا
تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لُّوطٍ

فَلَمَّا رَأَىٰ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ İbrahim Aleyhisselâm baktı ki onların kebabı el uzatmadıklarını gördü. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, (misafir bir eve girer de onun yemeğini yemezse o misafir, misafir olduğu eve karşı iyi bir fikirde değildir.) İbrahim Aleyhisselâm da نَكِرَهُمْ onları yadırgadı ve onlardan kalbine bir korku girdi. Herhalde bunlarda bir şey var, niye yemeğimi yemiyorlar? Kalbine bir nev'i korku gizledi, وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً, bir korku

eseri kalbine geldi. Acaba bunların ne niyeti var? Sonra diyor; "Niye yemiyorsunuz, Âllâh'tan kısmet gelmiştir?" Onlar da "biz bedel mukabili yiyoruz" demişler. İbrahim Aleyhisselâm da öyle ise bunun bedeli, oturduktan sonra بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ diyeceksiniz. Kalktıktan sonra الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ diyeceksiniz. Bunu deyince Cebrâil, Mikâil Aleyhisselâm'a bakıyor. "Cenâb-ı Hak, onu hâil dost ittihaz etmiş ki haktır" diyor. فَأَلَوْا Gördüler ki İbrahim Aleyhisselâm'ın kalbinde bu düşünce var, dediler. لَا تَخَفْ "Korkma biz, Âllâh tarafından gönderilmiş melekleriz, bizim yemekle alakamız yoktur. إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ Biz, Lût kavmine gönderilmişiz. Onların helâkı için geldik."

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنَاَهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ -71

وَأَمْرَأَتُهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكَتْ İbrahim Aleyhisselâm'ın o esnada hanımı ayakta idi. (Bu sözleri duyunca,) bu söz üzerine sevinerek güldü. فَبَشَّرْنَاَهَا بِإِسْحَاقَ Hâlik-i Kâinat emrediyor. Biz, melekler lisanı ile Cibril-i Emin'in lisanı ile tebşir ettik, Sârâ Radyâllâhû Anhâ'yı. وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ Biz, ona İshak'ın ve İshak Aleyhisselâm'dan sonra oğlu Yakub'un müjdesini verdik. İşaret budur ki İbrahim Aleyhisselâm, İshak'tan sonra Ya'kub Aleyhisselâm'ı da görecek. Ya'kub Aleyhisselâm'ı müjdeledik.

Burada varid olan, niçin İbrahim Aleyhisselâm'a tebşir etmiyor da Sârâ Radyâllâhû Anha'ya tebşir ediyor. Halbûki İbrahim Aleyhisselâm babadır. İbrahim Aleyhisselâm'ın Hacer Radyâllâhû Anhâ'dan, İsmail adında oğlu vardı. 13 sene evvel dünyaya gelmişti. O vakit, Mekke-i Mükerreme'de bulunuyordu. En ziyade evlada

müştak olan Sârâ idi. İbrahim Aleyhisselâm'ın iştiyaki, Sârâ kadar değildi.

قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ -72

قَالَتْ Söyledi Sârâ utanarak; يَا وَيْلَتَىٰ "Ne acayıptır Sun-i İlâhi, "Ben ihtiyar olmuşum, وَأَنَا عَجُوزٌ" Ben evlât doğuracak mıyım? أَأَلِدُ (Sârâ Radiyâllâhû Anhâ 99 yaşında idi.) وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا Bu, efendim İbrahim Aleyhisselâm da ihtiyar olmuş, o da 120 yaşında idi. Bu şaşılacak acayip bir şey, ben ve efendim ihtiyar olduğumuz halde çocuk mu doğuracağım ve evladın da evladını görecektir miyiz? إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ Muhakkak bu iki ihtiyarın arasında böyle bir evladın zuhuru, acayip bir şeydir lütf-û İlâhi'den."

Melekler cevaben diyorlar ki Sarâ'ya;

قَالُوا اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ وَبَرَكَاتِهِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ -73
إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

قَالُوا Dediler melaikeyi kiram, اتَّعَجِبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ Sarâ'ya hitabendir. Âllâh-û Teâlâ'nın emrine taaccüb ediyorsun. (Hiç taaccüb etme. O, ne irâde ederse o olur.) وَبَرَكَاتِهِ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ Melekler dediler ki; Âllâh-û Teâlâ'nın emrine taaccüb ediyor şaşıyor musun? (Hiç taaccüb etme. O, ne irade ederse o olur.) Ey ehl-i beyt, Âllâh-û Teâlâ'nın rahmet-i bereketleri üzerinize olsun. Bunları söyledikten sonra artık korku oradan kalktı, bir serbestlik hâsıl oldu. İbrahim Aleyhisselâm, başladı Lût kavmi için yalvar-

maya. إِنَّهُ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ Şüphe yok ki O, Hamid'dir, Mecid'dir dediler. O, övülmeye layıktır, iyiliği boldur.

فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ -74

İbrahim Aleyhisselâm'dan korku gittikten sonra ve tebşirâtı da hanımı Sârâ işittikten sonra, وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَىٰ tebşirâtı işittikten sonra لُوطٍ قَوْمٍ لُوطٍ Lût kavmi hakkında bizimle mücadeleye başladı. Yani Lût Aleyhisselâm orada olduğu için, azabın kaldırılmasını istedi.

إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّاهٌ مُنِيبٌ -75

Zira İbrahim Aleyhisselâm çok halim, kendisini tamamen Âlîr lâh-û Teâlâ'ya vermiş bir kimseydi. Cidden yumuşak huylu, içli, kendisini Âllâh-û Teâlâ'ya vermiş idi.

يَا إِبْرَاهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَذَا إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ -76

Melekler dediler ki; "Ey İbrahim, bu mücadeleden vazgeç. إِنَّهُ قَدْ جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ Çünkü Rabbinin (azap) emri gelmiştir. Tahakkuk etmiş, mübrem olmuş. Bunun duâ ile çevrilme imkânı yok. وَإِنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ Muhakkak onlara gelecek bir azap, (mücadele ve duâ ile) reddi kabul olmayan bir kazadır, kazayı mübremdir. Muhakkak gelecektir" dediler.

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سَيِّئًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ -77

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلَنَا لُوطًا سَيِّئًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا Kalbi. (Fakat kavminin pisliğinden dolayı dayk oldu, darlaştı kalbi. (Fakat kavmi görür de sataşır korkusuyla hüznü duydu,) göğsü daraldı. (Zira mücadeleden acizdi.) وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ "Bu şiddetli bir gündür benim için, misafirimi muhafaza etmek istiyorum elimden gelmez. Bu kavim de kötü işleri yapmaktadır, tecavüz edecekler. Benim için elemli gündür, Ya Rabbi ne yapayım. Bu ne şedit bir gün" dedi.

Melekler, İbrahim Aleyhisselâm'ın yanından çıkınca, öğle zamanı Lût Aleyhisselâm'ın yanına gelmişler. Lût Aleyhisselâm tarlasında çalışmış. Bir rivâyette odun kesermiş. Âllâh-û Teâlâ, o meleklerle emir buyurmuş. "Lût Aleyhisselâm'ın kavminin kötü fiillerine dört defa şahadet etmedikçe, onları helâk etmeyin" demiş. Lût Aleyhisselâm, melekleri insan zannederek evinde misafir etmek istemiş. Yolda giderlerken melekler kendisine, o belde ahâlisini sormuşlar. Lût Aleyhisselâm, hemşehrilerinin yeryüzünün en kötü insanları olduğunu yemin ederek söylemiş ve bu sözü dört defa tekrarlamış. Ondandan sonra beraberce evine varmışlar.

Rivâyet edildiğine göre; Melekler, Lût Aleyhisselâm'ın evine geldikleri vakit, evinde ailesinden başka kimse yoktu. Fakat zevcelerinden biri münafıktı. Bir iş için dışarı çıkıyormuş gibi yaparak, hemen kavmine gitti. Lût'a fevkalâde güzel çocuklar geldi, kendisine misafir oldular, dedi.

وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَا -78

قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي
الَّذِينَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ

Lût Aleyhisselâm, misafir şeklinde gelen melekleri evine getirdi. Lût Aleyhisselâm'ın bir ailesi vardı. Seyyiet'ül Hulk, fena bir hanım, Lût kavmi ile alakası vardı, o da mahkûmdur bu gazabı görmeye. Onlara haber verdiler, böyle bir insanlar gelmişler diye. Delikanlı şeklindeki melekleri gören Lût kavmi, koşarak onun yanına geldiler. يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ Hem de sür'atle bir nimet görmüşler gibi. وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ Daha önce de o kötü işlerini yapmaktaydılar. Lût Aleyhisselâm'dan misafirlerini istediler. Hayâsızlıklarından kötü hallerini açığa vurmaktan çekinmez olmuşlardı. قَالَ يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي Lût Aleyhisselâm, ey kavmim işte kızlarım, (onlar vaktiyle kızlarını istiyorlardı, ahlakları pis olduğundan vermiyordu) onları nikâhlayın. Böylelikle misafirlerini himaye etmek istedi mamafih kavmine kendi öz kızlarını teklif etmiş değildi. Esasen iki kızı vardı, kastedilen şehrin bütün kızlarıydı. Peygamberler, gönderildikleri kavmin manevi babaları gibidir. Bu itibarla kavminin kızlarına, "kızlarım" diye hitap etmişti. هَؤُلَاءِ "İşte kızlarım, onlar sizin için daha temizdirler. Âlâh'tan korkunuz, fahişeyi terk ediniz. وَلَا تُخْزُونِ فِي ضَيْفِي Misafirlerimin önünde beni rezil etmeyin. الَّذِينَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ İçinizde sizi bu kötülükten alıkoyacak akli başında bir adam yok mu?" dedi.

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكِ مِنْ حَقِّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ -79

قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ Lût Aleyhisselâm'a dediler. "Herhalde bilirsin ki senin kızların da bir hakkımız olmadığını biliyorsun. (Onlara karşı bir şehvet hissi duymuyoruz.) وَأَنَّكَ وَائِنَّكَ (Onlara karşı bir şehvet hissi duymuyoruz.) وَتَعْلَمُ مَا تُرِيدُ Ve sen, bizim ne istediğimizi elbette bilirsin" dediler.

Melekler, Lût Aleyhisselâm'ın halini böyle görünce üzüldüler. Lût Aleyhisselâm, Cenâb-ı Hak'ka şikâyet sûreti ile buyurdu.

قَالَ لَوْ أَنَّ لِي بِكُمْ قُوَّةً أَوْ آوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ -80

Lût Aleyhisselâm, onlara dedi. "Eğer sizi (def'e) kudretim olsaydı أَوْ آوَىٰ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ yahut muhkem bir yere sığınmış (kuvvetli bir aşirete istinad etmiş) bulunsaydım, (sizi bundan men ederdim)" dedi.

Böyle deyince melekler, Lût Aleyhisselâm'ı çağırmaya başladılar. Müfessirler derler ki; Lût Aleyhisselâm evinin kapısını kilitlemişti. Kavmine kapının arkasından yalvarıyor ve onları fena maksatlarından vazgeçirmeye çalışıyordu fakat bir türlü ikna edemiyordu. Evin duvarlarını yıkmaya başlamışlardı. Melekler, kendileri yüzünden Lût Aleyhisselâm'ın uğradığı musibeti ve çektiği ızdırabı gördüler.

قَالُوا يَا لَوْطَ إِنَّا رَسُولُ رَبِّكَ لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَاتُكَ إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ

Melekler dediler ki; Ey Lût, üzülme müteessir olma, rükn-ü şedit biziz, Âlâh'tan geldik sana. Biz, İNَّا رَسُولُ رَبِّكَ Onların hiçbir

sûrette fenalığı yetişmez, ne sana ne de bize. فَاسْرِبْ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ Esra; gece yolcularına derler. Geceleyin ehlinde bir kısmını, hangisidir? İmân edenleri. "Gecenin bir kısmından sonra siz yola çıkınız, yola çıktıktan sonra وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ içinizden kimse geriye bakmasın. Arkaya baktığınız zaman, onların başına gelen musibeti görürsünüz. Peygambersin, kalbin dayanmaz, başlarsın duâ etmeye. Onun için hiç kimse arkaya bakmasın. إِلَّا أَمْرًا تَكُ إِلَّا أَمْرًا تَكُ Yalnız bu hanımı beraber götürme. إِنَّهُ مُصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ Kader-i İlâhi'de budur, onların başına gelen musibet, bunun başına da gelecek zira o da onlardandı." Lût Aleyhisselâm, musibetin vaktir ni soruyor, "helâkları ne zamandır?" إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ Dediler ki; "Onların mev'idü, va'dolunan helâk vakti sabaktır." أَلَيْسَ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ "Sabah vakti yakın değil mi?" dediler. بِقَرِيبٍ

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيلٍ مَّنصُودٍ 82-

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا Vaktaki bizim emrimiz, azap ile helâk ile geldikten sonra جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا biz, o memleket şehirlerinin üstünü altına getirdik, beş şehir idi. Cibril-i Emin evvela, Lût Aleyhisselâm ile ailesi ve imân eden evlâtlarını kanatlarının üzerine aldı. Zârâ namında bir yere götürdü ki bu hududun haricine. Şam hududuna dâhil oldu. Ondandır geldi. Cibril-i Emin, beş şehri kanatları ile kaldırıyor ve baş aşağı ediyor, taşlar ve topraklar üzerine düşüyor. Lut Gölü bundan ibaret oluyor. وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّنْ سِجِّيلٍ Ve başlarına, üzerlerine (balçık) çamurundan pişirilmiş, damga-

lanarak istif edilmiş taşlar yağdırdık. O taşlar da مَنْضُودٍ birbirinin arkasında.

مُسَوَّمَةٌ عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بَبَعِيدٍ -83

عِنْدَ Mualleme olarak, her taş kime ait ise onun başına, مَنْضُودٍ Rabbin katında işaretlenerek yağdırılmıştır. O taşlar yerli yerini buldu. Hâlik-i Kâinat, tehdit için buyuruyor ki bütün zalimlere, bu cümle yalnız Lût kavmine ait değildir. وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بَبَعِيدٍ Ey zalimler! Kudret-i İlâhiye'yi görüyorsunuz, bu gazap zalimlerden uzak değildir. Âllâh istediği zaman böyle gazabı zalimlere gönderir. Zalim oldu mu, Âllâh bir yerden musallat eder, şekiller değişse bile azap değişmiyor. Böylece Lût kavmi de azgınlıklarının cezasını çekti, hepsi helâk oldu ve memleketleri taş yığını haline geldi. İşte Âllâh, zalimleri böyle cezalandırır.

Bundan sonra da bir başka peygamberin, haksızlıklara karşı verdiği mücadele anlatılmaktadır.

وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرِيكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ

وَالِي مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا Medyen, Kahire'ye sekiz konaktır. O şehir bugün de mevcuttur. Medyen, İbrahim Aleyhisselâm'ın evlâtlarındandır. İbrahim Aleyhisselâm'ın meşhur olan evlâtları, İshak ile İsmail Aleyhisselâm'dır. Peygamber oldular, peygamber olmayan birkaç evladı var ki şöhret bulmamışlardır.

Cenâb-ı Hak buyuruyor; Medyen şehrine de kardeşleri olan Şuayb Aleyhisselâm'ı gönderdik.

Şuayp Aleyhisselâm'a, hatib'ül embiya derler. Onun ifadesi, müracaatı o kadar latif idi ki Râsûl-û Ekrem müstesna, diğer peygamberler böyle beyanatta bulunmamışlar, aynı mealde ama ifade başka türlüdür.

Her peygamber, bir kabileye gönderilmiş. Şuayb Aleyhisselâm ise iki kabileye gönderilmiştir. **قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ** Şuayb Aleyhisselâm dedi. Ey kavmim, Âllâh'ı tevhid ve Âllâh'a ibadet ediniz, Âllâh'tan başka ibadete müstahak kimse yoktur. **مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ** Ondan başka bir ilâh ve mâbud yok. Âllâh-û Teâlâ'yı birleyip yalnız O'na ibadet edin. Ondan başka ilâhınız yoktur. **وَلَا تَنْقُصُوا** (Alış veriş ederken) ölçeği, tartıyı eksik tutmayın. **إِنِّي أَرَى كُمْ بِخَيْرٍ** Ben görüyorum ki siz nimet içindesiniz, sizi hal-i vakti yerinde (ve kimsenin hakkına muhtaç değil) görüyorum. **وَإِنِّي أَخَافُ** Muhakkak ben, eğer benim sözümü kabul etmezseniz, **عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ** korkuyorum sizin için bütün halinizi ihata edecek, helâk edecek bir azaptan korkuyorum.

İki nasihat. Biri, Vahdaniyet-i İlâhiye. Diğeri, halkın hukuku. Eğer bunu kabul ederseniz, siz hayr-u nimet içindesiniz, bu nimet devam edecek. Bunu kabul etmezseniz, azab-ı İlâhî'nin geleceğinden korkuyorum.

وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا بِالْمِيزَانِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ 85- وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا بِالْمِيزَانِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ Ey benim kavmim, ölçüyü ve tartıyı adaletle yapın. **وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ** Adâletle,

insanlara eşyalarını eksik vermeyin. وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ. Yeryüzünde fesatçılık ederek fenalık yapmayın. Yeryüzünde bozguncular olarak dolaşmayın.

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ -86

بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ Eğer Mü'min iseniz, Âllâh'ın (helâlinden) bıraktığı (kâr) sizin için daha hayırlıdır, إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ eğer Âllâh'a Rasûlullah'a imânınız varsa. وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ Benim vazifem nasihattir. Ben, size hafız-ı rakib değilim. Ben, sizi azaptan hıfz eder değilim.

قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصَلُوكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ تَفْعَلَ -87
فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ

قَالُوا Dediler ki cevaben, يَا شُعَيْبُ istihzaya başladılar. İsmi ile zikretmekte istihzadır. "أَصَلُوكَ تَأْمُرُكَ أَنْ تَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا Ey Şu-ayb! Babalarımızın taptıklarını, putları bırakmamızı yahut mallarımızda (eksik veya fazla verme hususunda) dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana namazın mı emrediyor? أَوْ أَنْ تَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا Malımızda istediğimiz şeyi yapmamayı, senin namazın mı emrediyor?" (İstihza ediyorlar.) "إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ" "Sen aramızda halim bir zat idin, âkil ve kâmil bir kişi idin. Nasıl bunları yapıyorsun? Hakikaten sen yumuşak huylusun, çok akıllısın" (diyerek alay ettiler.)

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِّنْ رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا -88

حَسَنًا وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَيْكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ
مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

Şuayb Aleyhisselâm, قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي dedi ki; "Ey kavmim eğer ben, Rabbimden apaçık bir delil üzerinde isem ve O, Bana ilim, akıl, nübüvvet vermiş düşününüz. Bana haber veriniz. Rabbimden beyyine ile apaçık hakikat peygamber gelmişsem ki doğrudur. Sizin zannınıza göre söylüyorum. وَرَزَقَنِي وَرَزَقَنِي O, bana, tarafından güzel bir rızık, hasen olan nübüvveti vermişse, ben de مَا أَنهَيْكُمْ عَنْهُ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ ben size muhalefet etmezsem. Size ma'rufu, emir ve münkerden nehyetmezsem!

Size yasak ettiğim şeylerde, aksini yaparak size aykırı davranmak istemiyorum. إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ Benim maksudım; gücüm yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا Tefvik ancak Âllâh'tandır, kudret Cenâb-ı Hakk'ındır. Âllâh'ın yardımı iledir. عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ Âllâh'a tevekkül ediyorum. Emrimi, Âllâh'a bıraktım. O'na rucû ediyorum.

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ
قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمَ لُوطٍ مِنْكُمْ بِبَعِيدٍ

Ey kavmim, لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي bana olan muhalefetiniz, düşmanlığınız, sizi sevk etmesin başınıza bir belâ gelmesine. أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ Nûh kavmine gelen musibet gibi, suda gark olmaya أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ صَالِحٍ yahut Hûd kavmine gelen rüzgâr musibeti, Sâlih kavmine gelen Cibril-i Emin'in sayhası ile

evlerinde diz üstü çökekaldılar, helâk oldular. وَمَا قَوْمٌ لُوطٍ مِنْكُمْ Hele Lût kavminin başına gelen alt üst çevrilmesi helakı, sizden uzak değildir. (Onlar yakın zamanda helâk oldular. Onların başına gelen felaketten ibret almıyor musunuz?)

وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ -90

Rabbinizden mağfiret dileyin. (İman edip mağfiret talep ediniz.) ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ Sonra O'na tevbe ile rucû edin. Emir O'nundur. إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ Benim Rabbim, mübam lağa ile merhametlidir. Tevbe edenlere rahmetini izhar eder, وَدُودٌ hem de muhabbet eder sever kulunu.

Bu izahatı, böyle yumuşak söyledikten sonra cevap verdiler.

قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا -91
وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ

Dediler ki يَا شُعَيْبُ yine ismi ile zikrederler, maksat hürmetsizliktir başka bir şey değil. مَا نَفَقَهُ Biz bilmiyoruz, anlamıyoruz, كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz. (Hepsini anladıkları halde yalan söylüyorlar.) Yani imân etmiyoruz demektir. وَإِنَّا لَنَرِيكَ فِينَا ضَعِيفًا Seni aramızda cidden zayıf (aciz) görüyoruz. Senin bize karşı hiçbir kuvvet-i kudretin yok. وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ Eğer senin kabilen olmasa, (akrabaların olmasa) seni taşa tutarak öldürürüz. وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ Sen, nezdimizde makbul bir kimse değilsin.

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرِيًّا إِنَّ-92
رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

يَا قَوْمِ أَرَهْطِي Şuayb Aleyhisselâm diyor, onlara cevaben. Benim kabilem akrabalarımın kıymeti, Âllâh'tan daha mı makbûldür sizin nezdinizde? Benim Âllâh'ın peygamberi olduğumu düşünmüyorsunuz da belirli akrabalarım vardır, onu mu düşünüyorsunuz? Âllâh'ın kuvvet-i kudretini arkaya atıyorsunuz, kıymetsiz bırakıyorsunuz da değersiz bir şey kabul ediyorsunuz. إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ Muhakkak benim Rabbim, yaptığınız bu fenalık, amellerden, ilm-i ihâta etmiş ve sizi cezalandırır. Bunun üzerine;

وَيَا قَوْمِ اْعْمَلُوا عَلَي مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ سَوْفَ تَعْلَمُونَ مِّنْ يَّاتِيهِ-93
عَذَابٌ يُخْرِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ وَّارْتَقِبُوا اِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ

وَيَا قَوْمِ Ve ey kavmim, (hatib'ül enbiyadır, yumuşak söylüyor) اْعْمَلُوا عَلَي مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ elinizden geleni yapın, ben de vazifemi yapacağım. İmânın üzerine devam edeceğim. سَوْفَ تَعْلَمُونَ İleride, yakında anlayacaksınız, kimin başına azab-ı elim gelecek ve kimin yalancı olduğunu yakında bileceksiniz. وَّارْتَقِبُوا اِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ İntizar ediniz akıbet-i emri, ben de sizinle beraber intizar edeyim. Ben de sizinle beraber bekliyorum.

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا شُعَيْبًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ-94
الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ

Hâlik-i Kâinat emrediyor. Bizim emrimiz onların helâkı üzerine zuhur ettikten sonra, نَجَّيْنَا شُعَيْبًا Şuayb Aleyhisselâm'ı halâs ettik. وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ Onunla beraber imân edenleri de halâs ettik, بِرَحْمَةٍ مِنَّا nâzil olan rahmetimizle onları halâs ettik. وَآخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ Cibril-i Emin'in sayhâsı, o zalimleri ahzetti ve mahvetti. فَاصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ Evlerinde sabahladılar, korkunç bir ses alıverdi, bir gürültü yakaladı, yurtlarında diz üstü çökekaldılar,

كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا إِلَّا بُعْدًا لِمَدِينٍ كَمَا بَعَدَتْ ثَمُودُ 95-

الَّا بُعْدًا Sanki orada oturmamış gibi oldular. كَانَ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا İyi biliniz ki Semûd kavmi, nasıl Âllâh-û Teâlâ'nın rahmetinden uzak kaldıysa, Medyen kavmi de öylece uzak kaldı.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ 96-

Biz Azîmüşşan, gönderdik Mûsâ Aleyhisselâm'ı بِآيَاتِنَا âyetlerle, mucizelerle, apaçık bir delil ile. Mûsâ Aleyhisselâm'ın dokuz mucizesi vardı. Sekizi sûreyi Araf'ta geçti. Biri de sûreyi Yûnûs'ta geçiyor. Âyetlerle yani bu dokuz mucize ile Mûsâ Aleyhisselâm'ı gönderdik ve yahutta Tevrat ile gönderdik. وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ Sultan; burhan demektir. Mübin; beyyin, zâhir, delil demektir.

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ 97-

إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ (Onu) Fir'avne ve onun ileri gelen cemâatına

فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ fakat onlar, o cemâat ise Fir'avnın emrine tâbi oldular, Mûsâ Aleyhisselâm'ın emrine değil. Halbûki Fir'avnın emri, onlara iyi bir akıbet değil, halas edecek değildi. Onlar hakkı, bâtıldan tefrik edemediler.

يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ -98

يَقْدُمُ قَوْمَهُ Zira Fir'avn kıyamet gününde kavminin önüne düşecek, فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ onları (çekip) cehennem ateşine götürecektir. وَبِئْسَ الْوَرْدُ الْمَوْرُودُ Varacakları yer ne kötü bir yerdir.

وَأْتِيعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ -99

وَأْتِيعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً Fir'avnın kavm-i cemâatı, milyânı tâbi oldular bu dünyada lânete, lânete tâbi oldular. Onlar, burada da kıyamet gününde de lânete tâbi tutuldular. Bu dünyada rahmet-i İlâhi'den tard oldu uzaklaştılar, aynen kıyamette de rahmet-i İlâhi'den uzak kalacaklar. وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ بِئْسَ الرَّفْدُ الْمَرْفُودُ Kıyamet gününde (onlara) verilen bu veriliş, ne kötü bir veriliştir. Ne fena bir yerdir.

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ -100

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى İşte bunlar, bu ahvali beyan etmek, helâk olan memleketlerin kıssaları haberleridir. نَقُصُّهُ عَلَيْكَ Ey Habibim, sana bildirdik helâk olan bu memleketleri, sen de kavmine bildireceksin, ibret ders alsınlar. Onlar da inkârda devam ederlerse bu önceki kavimler gibi, onlar da helâk olacaktırlar. Eğer bu dünyada

helâkini görmezlerse, ebedi cehennemi görecekleri muhakkaktır. **مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ** Biz, onu sana anlatıyoruz. Onlardan (bugüne kadar izleri) ayakta kalan da vardır, biçilmiş ekin (gibi yok olan) da vardır.

101- **وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَّبِعِ**

وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ Biz Azîmüşşan, onlara zulmetmedik çünkü Âllâh zulümden münezzehtir. **وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ** Fakat onlar kendilerine zulmettiler. Şirk yaptılar, Âllâh'ı inkâr ettiler. **فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمْ** Böyle yaptıkları için, onların ibadet ettiği batıl olan mâbudları, helâk zamanında hiçbir fayda vermedi. **الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ** Âllâh'ı bırakıp da taptıkları putlar, put gibi insanlar, onlar hiçbir fayda vermedi. Âllâh'ın kahr-ı gazabı geldiği zaman, ne putlar ne de put gibi olanlar hiçbir şeyi çeviremedi. **لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ** Ne zamanki Rabbinin emri, onların helâkine geldiğinde, emir Cenâb-ı Hakk'ındır, hiçbir mani zuhur etmedi. **وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَّبِعِ** Ziya-deleşmedi onların ibadeti, onların putları, put gibi insanlara ibadet ettikleri ancak onlara hüsrân oldu.

102- **وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ**

وَكَذَلِكَ Ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhivesellem, bunlara kahr-ı gazap ettiğimiz gibi, azab-ı İlâhi böyle nâzil oluyor. **أَخْذُ رَبِّكَ** Rabbinin intikamı! Âllâh isterse intikamını rüzgârla yapar, sayha ile yapar, zelzele ile alt üst etmekle yapar. **إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ**

وَهِيَ ظَالِمَةٌ Ne zaman Rabbin, zalim bir memleketi azabı ile tutarsa, azabı böyle şiddetlidir. إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ Âllâh-û Teâlâ'nın ahzı, azabı şedittir elimdir. İstidraç böyledir, nimet şeklinde görülüyor fakat nimet değildir. Cezayı ikmâl etmek için veriyor. Uzun ömür, mal-û servet, nüfus veriyor. Bunları ne için veriyor, hikmeti nedir? Cezasını tamam etsin. Eğer bunları vermezse Âllâh, ceza ortada kalıyor. Onun cezası çok büyüktür. Cezayı tamam etmek için imkân veriyor ki tamam etsin, sonra cezayı İlâhi şedit olarak gelir.

103- إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَهُ
النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ

أَنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّمَن خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ Azab-ı ahireti tasavvur eden, ahiret azabından korkanlar için elbette bir ibret vardır. ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ Kıyamet günü öyle bir gündür ki insanlar orada toplanır. لَهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ O gün, bütün insanların bir araya toplandığı bir gündür ve o gün (bütün mahlûkatın) hazır bulunduğu bir gündür. Müşahede edilir bir gündür.

104- وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ

Ecel-i ma'dud, vakt-i muayyen, vakti malûm var. O da dünyanın ömrü bittikten sonra ahiret başlar. Biz o günü ancak muayyen bir zamana kadar geciktiririz (O, Âllâh-û Teâlâ'nın indinde malûmdur.)

105- يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلِّمُ نَفْسٌ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ

يَوْمَ يَأْتِ Ahiret öyle bir gündür, geldiği vakit إِلَّا تَكَلِّمُ نَفْسٌ Ahiret öyle bir gündür, geldiği vakit

بِإِذْنِهِ   ll  h'in izni olmadan hiç kimse konuŖamaz (ve Ŗfaat edemez.)   M  N  M   Ŗ  Q  Y   S  C  YD    O ehl-i mahŖer, bir kısmı Ŗakidir ve bir kısmı da said.

106-   M  M   L  Z  N   Ŗ  Q  Y   F  Y   N  R   L  M   Y  H   R  F  YR   Ŗ  H  YQ

  M  M   L  Z  N   Ŗ  Q  Y   F  Y   N  R   L  M   Y  H   R  F  YR   Ŗ  H  YQ    Sed  , bağırmak çağırmak,   Ŗ  H  YQ (ok feci) nefes çıkar girer, boğazında irkin sek dalar olur.

107-   X  L  D  N   Y  H   M   D  M  T   S  M  T   A  R  Z   L   M   Ŗ      N   R  B  K   F   L   M   Y  R  D

  X  L  D  N   Y  H   M   D  M  T   S  M  T   A  R  Z   L   M   Ŗ      N   R  B  K   F   L   M   Y  R  D    Onlar orada ebedi kalırlar. Rabbinin dilediği hariç, (onlar) g  kler ve yerler durdukça   L   M   Ŗ      N   R  B  K   F   L   M   Y  R  D    o ateŖte ebedi kalacaklardır.   n  Rabbin, istediğini hakkıyla yapandır. İstedeiğine istediğini yapandır.

108-   M     L  Z  N   S  D  W     F  Y   L  J  N   X  L  D  N   Y  H   M   D  M  T   S  M  T   A  R  Z   L   M   Ŗ      B  K         Y  R   J  D  Z

  M     L  Z  N   S  D  W     F  Y   L  J  N   X  L  D  N   Y  H   M   D  M  T   S  M  T   A  R  Z   L   M   Ŗ      B  K         Y  R   J  D  Z    Saadet sahibi olanlar. Saadet sahibi olan, kalbini   ll  h-   Te  l  'ya rapteder, rızayı İl  hi'ye alıŖır, ahk  mına razı olur. B  yle kimseler de,   L  J  N   X  L  D  N   Y  H   M   D  M  T   S  M  T   A  R  Z   L   M   Ŗ      B  K         Y  R   J  D  Z    Rabbinin dilediği hariç, g  kler ve yerler durdukça onlar da orada ebedi kalacak-

lardır. عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْدُودٍ Bu nimetler bitmez, tükenmez bir lütuftur. Ebedi olan bir atâ-i İlâhi devam eder.

109- فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمُوقِفُوهُمْ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ

Ey Habibim, bu münafikların ara sıra namaz kılması, oruç tutması ve huzuruna gelmesi, şüphe etme onların nifakındandır. مِمَّا يَعْبُدُ هَؤُلَاءِ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا يَعْبُدُ آبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ O halde artık müşriklerin ibadet ettikleri şeylerin dalalet olduğuna şüphe etme. Çünkü onlar ancak daha önce babalarının taptığı gibi tapıyorlar. Münafiktırlar, küfür üzerine gidecekler. وَإِنَّا لَمُوقِفُوهُمْ نَصِيبُهُمْ غَيْرَ مَنْقُوصٍ Biz Azîmüşşan, vereceğiz onlara azaptan nasibini hissesini. Âbâ-û ecdadına cehennem azabı, ahiret azabı ne kadar vermişsek, onlar gibi senin zamanında sana karşı gelenlere de vereceğiz.

110- وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتَلَفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقَضَيْنَا بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ

Biz Azîmüşşan, Mûsâ Aleyhisselâm'a Tevrat'ı verdik. فَاخْتَلَفَ فِيهِ Tevrat'ta da ihtilaf başladı. 72 fırka oldu yahudiler, yine ihtilaf ettiler, tasdik etmediler. وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ Biz Azîmüşşan, dünyaya bir ömr-ü ecel tayin etmeseydik, azabı da nimeti de ahirette tahsis etmeseydik, لَقَضَيْنَا بَيْنَهُمْ dünyada onların arasındaki hükmü verirdik. Dünyada onları cehenneme gönderirdik, iyileri de cennete gönderirdik. Biz dârulcezayı ahiret

yaptık. **وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكِّ مِنْهُ مُريبٌ** Şüphesiz ki onlar, (Mekkeliler) Kur'an'dan şek ve şüphededirler fakat cezâlarını göreceklerdir.

وَإِنْ كَلَّا لَمَا لِيُوقِيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ -111

وَإِنْ كَلَّا Şüphesiz, muhakkak bütün mahlûkâta tevfiye edeceğiz vereceğiz. **رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ** Muhakkak Rabbin, onların her birinin amellerinin karşılığını, onlara tam olarak verecektir. **إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ** Gerçekten Rabbin, onların bütün yaptıklarından haberdardır.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ -112

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ Ey Habibim Ekmelerrâsul Sallâllâhû Aleyhivesellem, bunların imân etmediğinden müteessir olma. O halde seninle beraber, tevbe edenlerle birlikte emrolunduğun gibi dosdoğru ol. **وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا** Seninle beraber, tevbe ederek imâna gelenler, aşırı gitmeyin. Onların cezası bana aittir. **إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ** Âllâh CelleCelâlûhû yaptıklarınızı görüyor, ona göre size ceza ve mükâfat yapar.

Eshab-ı Kiram'dan rivâyet edildiğine göre; Kur'an'da, Rasûlûllah Sallâllâhû Aleyhivesellem için bu âyetten daha şiddetli ve daha meşakkatli bir âyet inmemiştir. Rasûlûllah buyurmuştur ki; "Beni, Hûd sûresi kocattı. Çünkü bu sûrede ona "emrolunduğun gibi dosdoğru ol" denilmişti ve bu kolay bir iş değildi. Âllâh-û Teâlâ yalnız ona değil, onunla beraber Mü'minlere de istikameti emretmektedir. İşte asıl onu ihtiyarlatan, ümmetinin bu emri yerine getirip getiremeyeceği endişesidir.

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ -113
مِنَ أَوْلِيَاءٍ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا Kâfirlere, nefesine zulmedip de küf-
re sevk edenlere meyl-i muhabbet etmeyiniz. فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ Aksi
halde size ateş dokunur (cehennemde yanarsınız.) Meyli, böyle
izah açıklıyor tefsirler; a) Kendini onlara benzetmek. b) Müdahe-
ne yapmak, işlerine razı olmak. c) Zaruretsiz onları sevmek, mu-
habbet tazim etmek, bunların hepsi dâhildir diyor. Biz bu memle-
kette keferelerle birlikte yaşıyoruz. Görüşmek başka, muhabbet
başkadır. وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءٍ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ Eğer siz, onlara
meyleder muhabbet ederseniz, onları dost ittihaz ederseniz, bi-
liniz ki azab-ı İlâhi size gelecek. Hiçbir evliya, dost, hıfz edecek
kimseniz olmaz, sonra da size yardım da edilmez.

114- وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيْ النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ
السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّاكِرِينَ

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ Namaza devam ediniz, namaza devam etmek Âl-
lâh'a meyletmektir. Namaza devam edince, Müslümanlar birbiriyle
konuşmasalar bile kâiplerinde bir muhabbet hâsıl olur. طَرَفَيْ النَّهَارِ
Namazınızı kılın, gündüzün her iki tarafı. Her iki tarafı nasıl olur?
Faraza zeval zamanı, tam istivâ zamanı. İstivâ zamanının üst tav-
rafı, sabah namazı var. Alt tarafı da öğle ile ikinci var. Üç namaz
buradan çıkıyor. Sonra وَزُلْفًا مِنَ اللَّيْلِ biraz da gecedeki ki akşam
ile yatsıdır, beş vakit namaz buradan çıkıyor. إِنَّ الْحَسَنَاتِ Hasenat,
beş vakit namazdır, يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ kötülükleri (günahları) giderir.

İnsan namaza devam etti mi, namaz aralarındaki küçük günahları götürür, Âllâh-û Teâlâ affeder. **ذٰلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ** Bu nasihatlar, öğüt almak isteyenlere (güzel bir) hatırlatmadır.

Rasûlullah Sallâllâhû Aleyhivesellem buyurmuştur ki; “Ne dersiniz, sizden birisinin kapısı önünde bir ırmak bulunsa da her gün beş defa onda yıkansa, kendisinde kir namına bir şey kalır mı?” Ashab, “Hayır” dediler. Bunun üzerine Rasûlullah buyurdu ki; “İşte beş vakit namaz da bunun gibidir ki Âllâh, o sayede bütün hataları arıtır.”

وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ -115

Ey Habibim Muhammed Sallâllâhû Aleyhivesellem, sabret kavminin ezâ ve cefasına. Âllâh CelleCelâlûhû, iyilerin ecrini zâyi etmez.

116- فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةً يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ

Sizden önceki asırlarda, yeryüzünde (insanları) bozgunculuktan alıkoyacak, fesattan nehyetsinler, faziletli kimselerin bulunması gerekli idi. **أُولُوا بَقِيَّةً يَنْهَوْنَ عَنِ** Fakat onlardan kurtuluşa erdirdiğimiz az bir kısmı müstesnadır.

Zulmedenler ise kendilerine verilen refahın peşine düştüler. Zâten günahkâr idiler. **وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ**

Zalim olanlar nimetler içinde olduklarından, diğerleri de zalimlere tâbi oldular, hepsi de mücrimlerden oldular.

117- وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ

Âllâh CelleCelâlûhû, yalnız zulm ile Âllâh'a karşı olan, (hatta ibade ahalsi muhlis iken sırf şirk yüzünden.) İ'bad ki insanlara karşı zulüm olmazsa helâka götürmez. Âllâh CelleCelâlûhû, bir kavmin yaptığı zulümle, cürümle biraz imhâl eder. Ne zamanki İbadullah'a da zulme başladılar, o vakit hem Âllâh'a karşı hem de kula karşı zulüm cem olur, o zaman hepsi beraber mahvolur وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ eğer ehl-i Mü'min olursa.

Bu âyet-i celilede Âllâh-û Teâlâ'nın, pek Rahim ve haklarında müsamahakâr olduğuna dâirdir. Bu sebeptendir ki fukaha, kul haklarını Hukukullâh'a takdim ederler.

"Küfürle mülk kalır fakat zulümle yıkılır" denilmiştir.

118- وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ

Eğer Rabbin isteseydi Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhivesellem, bütün insanları Mü'min, bir tek millet yapacaktı. Nitekim Âdem Aleyhisselâm'ın zamanında böyleydi. Habil ile Kabil'e kadar muhalefet yoktu. وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ Hikmet-i İlâhiye budur, onlar daima ihtilâf edip duracaklardır. Hâlik-i Kâinat'ın Cemâl sıfatları var, Celâl sıfatları var. Cemâl sıfatları ile muttasıf olmak için, iyi insanların halk edilmesi lazım gelir. Celâl sıfatlarıyla muttasıf olmak için de bazı fenâ insanları halk etmesi lazım gelir. Azamet-i İlâhiye'nin icâbatı, halkın muhtelif olmasıdır.

119- **إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ**
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

İlâ mæn rahîm rabîk. Ancak Âllâh-û Teâlâ'nın rahmet ettiği kimse-ler, bu ihtilaftan hâlâs olur. Kalbini Âllâh'a bağlayan ve her şeyin Âllâh'tan geldiğini anlayan, Âllâh'tan başka bir fail olmayan, fail olmadığını bilen daima rahattır. Geleni Âllâh'tan bilir. Fakat bunu bilmeyip de dil ile ikrar eder de kalbinde heyecan, "efendim böyle olsaydı böyle olurdu, filan verseydi şöyle olurdu" diyen daima üzüntü içinde bulunur. O üzüntü de hiçbir yere götürmez. Evliya-ullâh daima rahat içindedir çünkü her şeyi oradan biliyorlar. Fakat o dereceye varmayan avam, bizim gibi, daima üzüntülüdür. Âllâh alırsa kimse veremez, Âllâh verirse kimse alamaz. Şu halde veren Âllâh'tır, alan Âllâh'tır, halk eden Âllâh'tır, götüren Âllâh'tır. Halkı görürse muhtelif olur, hakikati görürse vahit bir olur. **وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ** Âllâh-û Teâlâ, onları bu ihtilaf için halk etmiştir. Rabbin kelimeleri, Hâlik-i Kâinat'ın kelimeleri tamam olmuştur. Âllâh-û Teâlâ, bizi daha halk etmeden çok evvel kelimesi budur. **لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ** Âllâh CelleCelâlûhû, cennet ile cehennemi va'detmiş, cenneti de cehennemi de insanlarla cinlerle dolduracaktır. "Ahdim olsun cehennemi cin ve insanların (asileriyle) dolduracağım" şeklindeki sözü yerini buldu.

120- **وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي**
هَذِهِ الْحَقِّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

وَكُلًّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ Ey Habibim Sallâllâhû Aleyhi-

vesellem, bu Peygamberan-ı İzam'ın ahvalini sana beyan ettik. مَا وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ. Senin kalbin sabit olacak, senin kalbini (tatmin ve) teskin edeceğimiz her haberi sana anlatıyoruz. وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ Bu sözler ki Peygamberan-ı İzam'ın ahvae linden, sana hak ve hakikatları beyan ettik. Mev'izadır, Mü'minlere de nasihattir, senin için de tesellidir.

121- وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اَعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنَّا عَامِلُونَ

اَعْمَلُوا Ey Habibim, imân etmeyenlere de ki اَعْمَلُوا Ey imân etmeyen kefereler, (İslamiyetin zayıf zamanı var, kuvvetli zamanı vardır.) Zayıf zamanında Hâlik-i Kâinat, harbe emretmedi. Fakat kuvvetli zamanında **"faktûlûl müşrikine küffeten"** emretti. Nasıl İslamiyet başlamış ve öylece nihayetlenir. اِنَّا عَامِلُونَ İman etmeyenlere de ki "gücünüzün yettiğini yapın, şüphesiz biz de icap edeni yapacağız."

122- وَاَنْتَظِرُوْا اِنَّا مُنْتَظِرُونَ

اِنَّا مُنْتَظِرُونَ Biz de intizar ediyoruz, (size azap nüzulünü) bekleyeceğiz. Biz intizar ediyoruz, bu azap gelecektir. Siz de intizar ediniz ki başınıza gelecektir.

123- وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَاِلَيْهِ يُرْجَعُ الْاَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

وَلِلّٰهِ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ göklerin ve yerin gaybı Âllâh'a mahsustur, Âllâh-û Teâlâ'nındır. Âllâh, insanların görmediği, bilmediğini

bilir. Yerde ve göklerde hiç kimsenin bilmediğini, Âllâh bilir. Ne takdir etmiş ve ne vakit zuhur edecek. **وَالَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ** Bütün emirler de Âllâh'a rucû eder. Öyle ise bir Âllâh var, başka bir şey yok. **فَاعْبُدْهُ** O'na ibadet et, O'nu bir bil. **وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ** Âllâh'a tevekkül et, itimat et. Senin Rabbin, ey Habia bim! Gafil değildir onların yaptığından. Gafil değildir, onların yaptığını kiramen kâtibin tespit ediyor. Hepsi de amellerinin cezasını bulacaktır, sen müteessir olma. Çünkü Rabbin, sizin yaptıklarınızdan gafil değildir.

